

Steinunn Thorsteinsdottir

Betydningen av et år på folkehøgskole for videre utdannings og karrierevalg.

Masteroppgave i Fagdidaktikk - Yrkesdidaktikk.

Veileder: Halvor Spetalen

Mai 2023

Steinunn Thorsteinsdottir

Betydningen av et år på folkehøgskole for videre utdannings og karrierevalg.

Masteroppgave i Fagdidaktikk - Yrkesdidaktikk.
Veileder: Halvor Spetalen
Mai 2023

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for lærerutdanning

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Formålet med denne studien er å undersøke betydningen folkehøgskole kan ha for de unges videre utdannings- og karrierevalg. Gjennom en kvantitativ tilnærming benytter jeg digitalt spørreskjema for å innhente datamateriale. Hensikten er her å skaffe en oversikt over begrunnelsene til elever i folkehøgskolen, først basert på deres valg om å søke folkehøgskole på den ene siden, og deretter la dem rangere begrunnelser for linjevalget de står i ved folkehøgskolen de tilhører på den andre siden.

Det var totalt 469 elever fra 30 folkehøgskoler i Norge som svarte på spørreundersøkelsen. Hovedfunnene i undersøkelsen viser en oversikt over elevenes begrunnelser for valg når det gjelder å velge skolegang på folkehøgskole. Essensen i begrunnelsene handler om grunnleggende verdier og motivasjonsfaktorer som betegner at mennesket er i utvikling, og i ulike livsfaser tar ulike valg basert på nåværende situasjon.

Derfor er det teoretiske utgangspunktet for studien konsentrert til å omfavne karriereteori, utviklingsteori, samt et teoretisk bakteppe for folkehøgskolepedagogikk, folkehøgskolens rammeverk og verdigrunnlag.

Abstract

The purpose of this study is to examine the significance that Folk High School can have on young people's further education and career choices. Through a quantitative approach, I use a digital questionnaire to obtain data material. The purpose is to obtain an overview of the reasons from Folk High School-students, firstly based on their choice to apply for Folk High School on the one hand, and secondly then to have them rank the reasons for their choice of program they are attending at the Folk High School they belong to on the other hand.

There was a total of 469 students from 30 Folk High Schools in Norway who responded to the survey. The main findings show an overview of the students' reasons for choice when it comes to choosing schooling at folk college. The essence of the justifications is about basic values and motivational factors that signify that people are developing, and in different life phases make different choices based on the current situation.

Therefore, the theoretical starting point for the study is concentrated around career theory, development theory, as well as a theoretical backdrop for Folk High School pedagogy, the folk high school's framework and value base.

Forord

«When I was five years old, my mother always told me that happiness was the key to life. When I went to school, they asked me what I wanted to be when I grew up. I wrote down 'happy'. They told me I didn't understand the assignment, and I told them they didn't understand life”

-John Lennon-.

Innhold

1.0. Introduksjon og problemstilling	5
2.0. Folkehøgskolen	7
2.1. Folkehøgskolen som skoleslag i utdanningssystemet	7
2.1.1. Folkehøgskolepedagogikk i læring og utvikling	8
2.1.2. Grundtvigs pedagogiske filosofi som grunnlag	8
2.2. NOU: Folkehøgskolens samfunnsbetydning	9
2.2.1. Anbefalinger i utredningen.....	9
2.3. Tidligere forskning	10
2.3.1. Tidligere forskning i folkehøgskolen.....	10
2.3.2. Forsking om utdannings- og karrierevalg	11
3.0. Teoretisk ramme	13
3.1. Begrepene karriere og erfaringslæring	13
3.2. Karriereteori - dynamisk og levende teori i stadig utvikling	14
3.3. Eriksons ungdomsfase og fasen om ung voksen alder	16
4.0. Kvantitativ metode og tilnærming	17
4.1. Positivistisk tilnærming.....	17
4.2. Etske betraktninger og refleksjon over forskerrollen	18
4.3. Planlegging av prosjektet	19
4.3.1. Spørreskjema.....	19
4.3.2. Rekruttering av respondenter og distribuering av spørreskjema.....	21
4.4. Analyse.....	21
5.0. Presentasjon av funn	23
5.1. Respondentenes karakteristikk	23
5.1.1. Elevenes motivasjon til å velge «ett år på folkehøgskole»	23
5.1.2. Elevenes grunn for linjevalg	24
5.2. Betydningen av kjønn	25
5.3. Samvariasjoner med relevante variabler	26
6.0. Drøfting av funn	27
6.1. Oversikt over de sentrale funnene med kommentarer	27
6.2. Opplevelser, nye mennesker og nytt miljø er viktig.....	28
6.3. Linjevalget baserer seg mest på selvet	29
6.4. Treffer personlighet og identitet.....	31
6.5. Tilleggsfunn utenfor oppgavens tema	34
7.0. Avsluttende kommentarer.....	36
Litteraturliste.....	37
VEDLEGG	40
Vedlegg 1: Spørsmål i Spørreskjema.	40
Vedlegg 2: Tilbakemeldinger fra pilotgruppa for spørreskjema.	40

Vedlegg 3: Informasjonsbrev til 86 FHS i Norge.....	40
Vedlegg 4: Tekst i epost til FHS om forskningsprosjekt.	40
Vedlegg 5: Spørreskjema i Nettskjema.	40
Vedlegg 6: Rapport fra Nettskjema av spørreundersøkelsen	40
Vedlegg 7: Datamat. til SPSS.	40
Vedlegg 8: Ryddet datamatrise.....	40

1.0. Introduksjon og problemstilling

Tematikken i dette masterprosjektet er utdannings- og karrierevalg hos unge voksne. Hovedfokuset i avhandlingen blir å undersøke unge voksnes begrunnelser for valg om å gå på folkehøgskole i forhold til aspektet om at unge voksne som dem er i en livsfase hvor utdannings- og karrierevalg blir tatt. Gjennom en kvantitativ tilnærming vil jeg etterstrebe det å skape en oversikt over disse begrunnelsene hos dagens folkehøgskoleelever.

Etter at jeg arbeidet som sosiallærer på en av landets folkehøgskoler fikk jeg innblikk hos elevers fremtidige utdannings- og karrierevalg, som igjen fikk meg til å undre på skoleslagets betydning i det norske skolesamfunn. Jeg som står på sidelinjen, har kanskje tenkt på folkehøgskole som et «friår». Men, etter min erfaring som sosiallærer ved en frilynt folkehøgskole, ble min holdning om at «bare et friår» har en større betydning for enkelteleven, som igjen spiller inn på deres tanker om fremtidige utdannings- og karrierevalg. Min opplevelse er at det finnes elever som er skolelei og vil ha det etterlengtede «friår». Derimot opplevde jeg også elever som strategisk benytter folkehøgskoleåret til å fordype seg i egne interesser eller ferdigheter, som videre vil ha innvirkning på deres senere utdanningsvalg, eller på deres drøm om det fremtidige arbeidsliv. Et eksempel på et slikt tilfelle er ambulanselærlingen Maja Løvstad fra Vikersund (Moum, 2022), som benyttet folkehøgskole som en anledning til å øke kompetansen sin da hun ikke fikk lærlingeplass i ambulansefaget. Da var Blålyslinjen 1-1-2 ved Stavern Folkehøgskole en ypperlig mulighet til å fordype seg videre og bygge kompetansen sin på feltet, for lærlingeplassen var hun fortsatt bestemt på å gjennomføre når hun fikk plass. Uventet fikk hun både nyvunnet selvtillit og pågangsmot ved å gå på folkehøgskole til å ikke gi opp drømmen sin. Etter folkehøgskoleåret tok hun ett år med ambulansefag på Folkeuniversitetet i Oslo, før hun endelig nådde målet sitt og stod som fersk lærling i ambulansefaget.

Når jeg leser slike saker, vokser min undring over folkehøgskolen som skoleslag mer og mer. Er det slik at det finnes unge voksne som faktisk ser på skoleslaget som et av flere skritt langs deres karrierevei? Noen opplever det kanskje tilfeldig, andre bruker det kanskje strategisk. I tillegg, har jeg også erfart at unge voksne i folkehøgskolen er på en jakt, en jakt etter veiledning om framtida og deres forestående utdannings- og karrierevalg. Jeg synes derfor det kan være nyttig å bruke dette masterprosjektet til å undersøke om elevene ved folkehøgskolene i Norge opplever skoleslaget som et skritt på deres egen karrierevei. Samt at det igjen kan bidra til innspill om folkehøgskolens betydning til vårt helhetlige skolesamfunn, hvor vi i fellesskap bidrar til å forme fremtidens samfunnsborgere inn i samfunnet og arbeidslivet ellers.

Folkehøgskoleloven (2002) er slank i forhold til opplæringsloven. Det innebærer mange friheter og individuelle tilpasninger, som igjen gir et hav av tolkninger, oppfatninger og individuelle meninger. Folkehøgskolen som skoleslag har blitt forsket relativt lite på i moderne tid. På bakgrunn av dette satt kunnskapsdepartementet (2021) ned et utvalg som gjorde rede for folkehøgskolens samfunnsbetydning. Resultatet av arbeidet ble presentert gjennom Norges offentlige utredning (NOU 2022: 16.), som jeg vil fremheve i sammenheng med dette masterprosjektet i kapittel to. Før denne utredningen ble klar uttalte daglig leder i Folkehøgskolerådet, Anne Tingelstad Wøien, seg om at regjeringens ønsker om en helhetlig gjennomgang av folkehøgskolesektoren gir en flott mulighet til å synliggjøre viktigheten av det unike skoleslaget (Asheim, 2021). Hun fremhevet også at folkehøgskolene spiller en stadig større rolle for unge mennesker, og påpekte at det haster med forskning på folkehøgskolen og midler til arbeidet. Spesielt viste Wøien (Asheim, 2021) til at de

har behov for forskning som kan se på betydningen et folkehøgskoleår har for gjennomføring av videre studier.

Valgt tema for dette masterprosjektet blir derfor interessant fordi det er et felt som har vært nylig under lupen. Og jeg som yrkesfaglærer som selv er i stadig utvikling, synes jeg det er viktig å se ungdommens behov for veiledning om fremtidige utdannings- og karrierevalg som en betydningsfull arbeidsoppgave, og med det bidra inn i det samfunnsmandatet jeg bærer som lærer i møte med fremtidige samfunnsborgere, som skal opp og ut, både i egne liv og som deltakere i et, og kanskje flere arbeidsliv på sin vei. Problemstillingen for dette masterprosjektet er som følger; Hvilken betydning har folkehøgskole for de unges videre utdannings- og karrierevalg? Jeg mener at problemstillingen står stødig på egenhånd og har derfor ikke utarbeidet videre forskningsspørsmål tilknyttet prosjektet. Fordi jeg benytter meg av kvantitativ metode med spørreskjema som verktøy, vil jeg likevel kunne belyse flere aspekter knyttet til problemstillingen som står alene.

2.0. Folkehøgskolen

Fordi folkehøgskolen kan være mindre kjent enn de ordinære skoleslagene i vårt samfunn, er det relevant i denne masteroppgaven å presentere folkehøgskolen for å skape kontekst. Dette kapittelet vil gi en beskrivelse av folkehøgskolen, dens tradisjon og bakgrunn. Herunder blir også tidligere forskning fra feltet presentert.

Når en undersøker folkehøgskoletradisjonen, viser Folkehøgskoleforbundet (2023) til at tradisjonen er lang og i hovedsak et nordisk folkeopplysningsfenomen, med inspirasjon i Nikolai Frederik Severin Grundtvig (1783-1872), som sies å være folkehøgskolens grunnlegger gjennom sin rolle som teolog, pedagog og politiker i Danmark på 1800-tallet. Den første folkehøgskolen i Norge var Sagatun folkehøgskole som åpnet i 1864 på Hamar.

2.1. Folkehøgskolen som skoleslag i utdanningssystemet

Folkehøgskolens essens er å tilby en eksamensfri allmenndanning og utvikling der elevene bor på internat ved skolen, som et supplement til det formelle utdanningssystemet (Regjeringen, 2023). I motsetning til en omfattende opplæringslov som igjen bunner ut i vurdering utfra læreplan og kompetansemål, viser Orhem og Heddal (2011) til at folkehøgskolen er en fri pedagogisk arena med en orientering mot hele livsverden som skaper nye kontaktflater mellom praktiske, estetiske og intellektuelle ferdigheter hos elever og lærere.

I tillegg til at det er Utdanningsdirektoratet som har ansvaret for forvaltningen av folkehøgskolene, har skoleslaget sin egen lov utarbeidet av myndighetene, Lov om folkehøgskoler (Folkehøgskoleloven, 2002). Hvor formålet er å bidra til at det kan opprettes og drives folkehøgskoler i Norge som fremmer allmenndanning og folkeopplysning, der hver enkelt skole selv har ansvar for å fastsette sitt verdigrunnlag. Folkehøgskoleloven (2002) krever at folkehøgskolene har internat og regulerer andre vilkår for tilskudd, læringsmiljø, ansettelsesvilkår og departementets myndighet til å utarbeide forskrifter om forhold som angår folkehøgskolene. Dette kan for eksempel være definert timeantall elevene skal ha i løpet av året, inkludert lørdagsundervisning, som gjør folkehøgskoleåret en måned kortere enn det ordinære skoleåret på ti måneder. Samtidig har folkehøgskolene anledning til å tilby kortere kurs, som en kan finne en oversikt over og søke på via den offisielle søkeportalen til folkehøgskolene (folkehøgskolene, 2023).

Ifølge den offisielle nettsiden til folkehøgskolene (folkehøgskolene, 2023) i Norge, finnes det 85 skoler og 905 linjetilbud å søke på. Elevationinformasjonen viser til at det er 18-års aldersgrense på de fleste folkehøgskoler, og at elevene befinner seg i aldergruppen 18-25 år. Selv om undervisningen betales av staten, må elevene betale skoleavgift og det er mulig å søke om lån og stipend hos lånekassen (2023) for å dekke utgifter til kost, losji og studiemateriell. Folkehøgskolene er delt inn i to grupper; de 34 kristne folkehøgskolene (Noregs kristne folkehøgskolelag, 2020) og de 51 frilynte (folkehøgskolene, 2023). Begge grupperingene har nulltoleranse for alkohol som reguleres av skolens verdigrunnlag og reglement. Orhem og Heddal (2011), fremhever at en skole som innebærer at elevene bor på internat medfører at de får trene på å leve sammen med andre, og utvikler derav ferdigheter for å imøtekomme samarbeid, konflikthåndtering og kommunikasjon. På bakgrunn av dette mener forfatterne at internatet er en integrert arena i skolehverdagen for læring og utvikling.

2.1.1. Folkehøgskolepedagogikk i læring og utvikling

Folkehøgskolene har ifølge Orhem og Heddal (2011) stor pedagogisk frihet og fastsetter sin egen læreplan uten sentrale styringer. Folkehøgskolene (2023) fremmer selv at undervisningen baserer seg på pedagogiske prinsipper som legger til rette for god læring og personlig vekst, gjennom å være samtale-, erfarings- og deltagendebasert. Hvor oppgaven til læreren er å lede dialogen i den retning hvor det kan være noe interessant å finne, i motsetning til å sitte på fasiten. Gjennom å reise, delta og arrangere tilstelninger på skolen, mener Folkehøgskolene (2023) at de tilbyr et utgangspunkt hvor elevene får kjenne læring på kroppen, i stedet for å lese seg opp på teoretiske studier. På denne måten kan elevene høste erfaringer som igjen støttes opp av refleksjoner, og derav skape nye perspektiver i unge voksnes utvikling. Folkehøgskolene (2023) påpeker også at elever på folkehøgskolen skal behandles som ansvarlige voksne. Derfor er det en selvfølge at de skal være med å påvirke undervisningen. Ut ifra dette ser Folkehøgskolene (2023) på selve livet som eksamen, som gjerne blir sett på som den mest omfattende prøven vi noensinne blir stilt overfor.

Utover å «ta ett år på folkehøgskole» tilbyr noen av skolene «ett andre år på folkehøgskole» ved å ta videreutvikling innenfor et felt, eller anledningen til å ta ei annen linje og/eller skole. Lånekassens (2023) vilkår for lån og stipend til folkehøgskoleelever er likestilt med dem vilkår til lån og stipend på høyere utdanning. Det er også folkehøgskoler som gir tidligere elever muligheten for å bli ansatt som stipendiater. Denne stillingen fungerer som et bindeledd mellom elever og ansatte, i tillegg til å bidra med faglig og sosialt samvær ved skolen. Stipendiatene får også bistå lærerne i linjefag og valgfag, samt med tilsynsarbeid.

2.1.2. Grundtvigs pedagogiske filosofi som grunnlag

Som nevnt innledningsvis baserer folkehøgskolepedagogikken seg på den pedagogiske filosofien til teologen og pedagogen Grundtvig (folkehøgskolene, 2023). Han mente at læring oppstod gjennom samtaler der elevens hverdagsliv var i fokus, hvor læringen var rettet mot kunnskap og ferdigheter som elevene kunne dra nytte av. Orhem og Heddal (2011) fremhever at Grundtvigs teori gikk derfor ut på at pugging av teorier hadde liten relevans og liten effekt, om ikke elevene hadde lyst eller kjærlighet til det dem skulle lære. Det er gjennom romantikkens menneskesyn at Grundtvig utviklet sin filosofi hvor han mente at opplysning måtte komme innenfra hos folket selv. Derav skulle folkehøgskole være mer enn bare en skole med læring om teoretiske fag. Den skulle være en skole for hele mennesket og livet det skal leve. På bakgrunn av dette mente Grundtvig at elever og lærere skal møtes som likeverdige deltakere hvor det var viktig å få uttrykket opplevelser, tanker og følelser med tilrettelaget forhold som gjorde det mulig å engasjere seg i andres liv, i tillegg til å kunne være samfunnsnyttig i det som angikk fedrelandet og samfunnet. Gjennom dette grunnlaget har tanken om allmenndanning kommet inn i folkehøgskolens verdigrunnlag og lovtekst. Målet er at eleven skal tilegne seg kunnskaper og ferdigheter som er relevante for deres liv. Og gjennom en slik erfaring dra nytte av erfaringen mot evnen til å og mulighet til å kunne velge og utøve et yrke, uttrykke opplevelser, tanker og følelser i samhandling med andre mennesker i samfunnet en lever i.

2.2. NOU: Folkehøgskolens samfunnsbetydning

I oktober 2022 ble «En folkehøgskole for alle – Vilkår for økt kvalitet og mangfold i folkehøgskolene» (NOU 2022: 16) levert til Kunnskapsdepartementet gjennom Norges offentlige utredninger. Utredningen ble gjennomført av et utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon juni året før. Målet var å utrede hvilken rolle folkehøgskolen har i landets utdanningssystem og vurdere hvilke rammebetingelser som kan bidra til at folkehøgskolen kan bidra med sin rolle. Herunder vil jeg vise til en generell beskrivelse av hva som kommer frem i utredningen, og særlig trekke frem det som er relevant for denne masteroppgaven

I sammenfatningen av utredningen (NOU 2022: 16, s. 17) kommer det frem at det er 20 år siden forrige gang et offentlig utvalg fikk i oppdrag om å vurdere folkehøgskolens rammevilkår og samfunnsmandat. Derfor påpekes det at tiden er moden for en ny gjennomgang av folkehøgskolens rolle i samfunnet og forutsetningene for å utøve denne rollen. I utredningen er det derfor påpekt at folkehøgskolene skal være en ressurs og en positiv kraft i det norske samfunnet i moderne tid.

Det fremheves også at folkehøgskolekurs med opphold på internat gir deltakelse i ulike fellesskap som er demokratiske, derav vil elevene høste erfaringer som gir grunnlag og innsikt for å kunne foreta aktive valg som deltakende borgere i det sivile samfunn i fremtiden. Dette viser utvalget (NOU 2022: 16, s 17) til i utredningen ved å påpeke sentrale verdier i folkehøgskolens samfunnsmandat; menneskeverd, aktivt medborgerskap, livsmestring og mangfold. På bakgrunn av dette viser utvalget til at de har som et av flere mål for fremtidens folkehøgskole, at den ikke bare er for alle, men må være tilgjengelig for alle som en inkluderingsarena, slik at alle individer skal ha muligheten til å lære seg å fungere i et fellesskap sammen, der alle er like mye verdt. Denne målformuleringen er relevant for masterprosjektet fordi utdannings- og karrierevalg er aktive framtidvalg som unge voksne skal foreta seg i fremtiden, og vil ha betydning for prosjektets tema.

2.2.1. Anbefalinger i utredningen

Utvalgets anbefalinger (NOU: 16, s. 19-23) fra utredningen oppsummeres liste vis over 73 punkter. Dem som er relevante for denne masteroppgaven prioriteres vist i dette kapittel. Det første punktet som kan ha betydning for oppgavens tema er punkt en, der utvalget foreslår å utvide formålsparagrafen i Folkehøgskoleloven (2002). Anbefalingen er et tiltak for å tydeliggjøre hva som er folkehøgskolens formål og mandat. Formålsparagrafen anbefales å endres til:

Folkehøgskolens formål er å fremme allmenndanning, folkeopplysning, aktivt medborgerskap og menneskeverd. Folkehøgskolen skal bidra til økt livsmestring og mangfold, og være åpen for alle. Den enkelte folkehøgskole har ansvar for å fastsette verdigrunnlag innenfor denne rammen.

Anbefalt endring er noe mer utvidet enn dagens formålsparagraf, samtidig er den anbefalte endringen også en konkretisering som kan begrense de mange tolkninger av lovteksten som den står i dag. Derfor er dette punkt verdt å fremheve i forhold til oppgavens tema og vise til at den har hatt påvirkning på de utarbeidete spørsmålene i spørreundersøkelsen. Neste punkt som er aktuelt for oppgavens tema er punkt fem som viser til en anbefaling at folkehøgskolen skal gi tilleggspoeng ved opptak til høyere utdanning slik som i dag. Denne anbefalingen er også aktuell for masteroppgaven fordi den direkte handler om ressurser til å foreta utdannings- og karrierevalg for unge voksne i folkehøgskolen.

Utover disse to utvalgte anbefalingene som kan være relevante for masteroppgavens tema, går de gjenstående 71 anbefalingene i utredningen mer på administrative forhold, tilskuddsordninger og kvalitet i folkehøgskolesektoren.

2.3. Tidligere forskning

Folkehøgskolen som enkeltfaktor har vært forsket relativt lite på, og det er heller danningsspørsmålet, eller utbyttet av å ha vært elev på folkehøgskole som er i fokus hos de tidligere forskningene jeg har funnet. Det er gjort funn på tidligere nordiske studier om folkehøgskolen, men jeg anser det som lite relevant for masteroppgavens tema å trekke dem med. Dessuten har perspektivet om utdannings- og karrierevalg en viss tyngde i dette prosjektet, og det vil derfor være aktuell forskning å ta med parallelt med tidligere forskning om folkehøgskolen. Dette kapittelet vil først og fremst presentere tidligere forskning i folkehøgskolen, samt vise til forskning aktuell for prosjektets tema.

Jeg benyttet meg av søkemotorene Google Scholar, Oria og Idunn. Søkeordene jeg brukte for å finne frem til de relevante studiene var; Folk High School, education, yrkesvalg i folkehøgskole, utdanningsvalg, karrierevalg, yrkesvalg og folkehøgskole.

2.3.1. Tidligere forskning i folkehøgskolen

Selv om jeg anser at de nordiske studiene er mindre relevante å ta med i dette prosjektet har jeg likevel valgt å ta med en dansk studie av Rasmus Kolby Rahbek fra Danmarks institutt for Pædagogik og Uddannelse. Den er utgitt i 2017 og undersøker hvordan folkehøgskolens pedagogikk som dannelsespedagogikk kan beskrives på bakgrunn av folkehøgskolenes egen forståelse av deres oppgaver og praksis i et aktuelt perspektiv. Fordi Rahbek (2017) fremhever at studien også skal være et bidrag til utvikling av en forståelsesramme innenfor hvilke oppgaver som folkehøgskolene har og diskuteres pedagogisk, ser jeg denne forskningen nyttig når jeg skal analysere datamaterialet i dette prosjektet. Rahbek (2017) viser til at dannelsesperspektivet er sentralt i folkehøgskolenes oppgave og virke, både i skolens selvforståelse og i samfunnets forventninger til folkehøgskolene. Derfor tar han for seg å beskrive en rekke dannelseskategorier med hensikt til å nå en forståelse av dannelsesforestillinger. Kategoriene er 1) Poetisk dannelse, 2) Politisk dannelse, 3) Kulturell dannelse og 4) Faglig dannelse. Rahbek (2017) har gjennomført dette gjennom å undersøke empirisk materiale og metodisk tilgang fra tre forskjellige kilder. Den første fra et prosjekt for folkehøgskolens forening i Danmark (2013-2015), den andre er en rekke tekster som omhandler folkehøgskolens oppgave og pedagogikk, den tredje og til slutt tar han inn Lov om folkehøgskoler og setter søkelys på lovens overordnede mål i forhold til en utvalgsrapport som ble utgitt som forarbeid til loven. Det er den siste dannelseskategorien «Faglig dannelse» som kan bli særlig interessant for mitt masterprosjekt. Fordi den retter fokus mot begreper som kunnskaper, fornyelse, interesse og perspektiv. Dette innblikket kan bli aktuell å benytte seg av når en skal analysere datamaterialet fra spørreundersøkelsen fordi denne kategorien knytter seg også opp mot livsopplysning, folkeopplysning og demokratisk dannelse, som igjen er en gjenganger i karriereteorien jeg mener er relevant for prosjektet.

En annen forskning jeg mener er relevant for drøftingen av eget prosjekt er studien Student retention in higher education: Folk high schools and educational

decisions, som er skrevet av Solveig T Borgen og Nicolai T. Borgen i 2015. De undersøker gjennom en litteraturstudie om skolegang på folkehøgskole forhindrer studenter fra å overføre eller bytte studie, samt ser studien på om skolegangen på folkehøgskole fremmer gjennomføring av grunnutdanning raskere. Funnene deres viser til at skolegang på folkehøgskole reduserer ikke overføring mellom studier eller legger til grunn for mer effektiv gjennomføring av grunnutdanning, i forhold til andre studenter som utsetter sin høyere utdanning. Et annet funn som overrasket dem, var at en «akademisk pause» på folkehøgskole gjør heller ikke studentene mer sikker på sin videre karrierevei. Denne studien kan være nyttig for mitt prosjekt fordi deler av konklusjonen til Borgen og Borgen (2015) får frem betydningen av folkehøgskolens rolle i de unges liv og livsvalg. I tillegg til studiens unge alder kan den være nyttig når jeg skal drøfte funnene fra spørreundersøkelsen som handler mer om sleve valget til dagens folkehøgskoleelever og deres begrunnelser om å gå på folkehøgskole.

I tillegg til den nyeste NOU 2022: 16 «En folkehøgskole for alle – Vilkår for økt kvalitet og mangfold i folkehøgskolene» kan det også ha hensikt å ha med seg den tjue år gamle rapporten NOU 2001: 16 «Frihet til mangfold – om folkehøgskolens rammevilkår» (NOU 2001: 16), som fikk i oppdrag å undersøke folkehøgskolens samfunnsoppdrag gjennom en evaluering som var etterspurt. Et annet eldre prosjekt som er verdt å nevne i denne sammenheng er «kompetanseprosjektet i folkehøgskolen» som ble gjennomført av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF) i 1995. Hvor formålet var å etablere en formalisering av folkehøgskolens realkompetanse. Undersøkelsen påpekte at folkehøgskolen har en verdi når det gjelder aspektet om læring og livskompetanse fordi den fungerer som en skole for allmenndanning og personlighetsutvikling (KUF, 1995; Ulleberg, 1995).

2.3.2. Forsking om utdannings- og karrierevalg

Jeg har først og fremst valgt å søke etter studier som bærer det aspektet om det å ta valg, da innenfor feltet utdanning, yrke og karriere. Det mener jeg er essensen i masteroppgavens tema, hvor mitt prosjekt har undersøkt elever begrunnelser for valg om å gå på folkehøgskole i ett karriereveiledningsperspektiv. Derfor mener jeg det er først naturlig å ta med NOU 2016: 7 Norge i omstilling – karriereveiledning for individ og samfunn. Utredningen anbefalte at det ble utviklet et nasjonalt rammeverk for karriereveiledning for livslang karriereveiledning, med mål om å bidra til karriereveiledningstjenester av høy kvalitet i alle sektorer i Norge. Som en oppfølging av NOU 2016: 7, fikk Kompetanse Norge (2020) i oppdrag fra Kunnskapsdepartementet å utrede og igangsette utviklingen av et kvalitetsrammeverk for karriereveiledningstjenester. Oppdraget ble stadfestet i statsbudsjettet for 2018 der målet for arbeidet ble presisert å omhandle et utviklingsarbeid hvor det skulle utvikles et kvalitetsrammeverk for karriereveiledning, hvor alle innbyggere i landet skal ha likeverdig tilbud som gjelder veiledning om utdanning og karriere. Ett av de fire punkt Kunnskapsdepartementet definerte som leveranseoppdrag fra Kompetanse Norge (2020), handler om karrierekompetanse. Denne kompetansen mener Kompetanse Norge (2020) setter mennesker i stand til å håndtere liv, læring og arbeid, også i forandringer og overganger. I tillegg til å forstå seg selv og sin kontekst, til å handle og ta valg, samt håndtere dilemmaer knyttet til sine handlinger, og samtidig ha evnen til å påvirke og forme sin egen og felleskapets fremtid. Det er særlig dette punkt jeg mener er relevant for min masteroppgave og vil være aktuell når jeg skal se på datamaterialet fra respondentenes begrunnelser for egne valg i forhold til det å gå på folkehøgskole.

En litt eldre studie jeg mener er interessant å ha med i forhold til begrepet karrierekompetanse, er den litt eldre studien fra 2004 utført av Karl J. Skårbreivik; Yrkesvalmodnad – eit nyttig omgrep? Den tar utgangspunkt i begrepet yrkesvalgmodenhet og setter søkelys på de unges forutsetninger for å foreta valg som er ventet av dem å ta i ungdomsårene. Herunder blir utviklings- og personlighetsteoretiske og nyere kontekstuelle tilnærminger drøftet. Litteraturstudien baserer seg på ideen om at unge skal foreta slike valg og «gå over broen» som markere starten på en prosess der de skal finne sin plass i arbeidslivet. Her ser Skårbreivik (2004) på ulike undersøkelser som er gjort for å drøfte begrepet yrkesvalgmodenhet. Konklusjonen til studien er gjerne at begrepet yrkesvalgmodenhet er ikke så viktig i seg selv, men at det er innholdet i begrepet som er nyttig for å forstå forutsetningene for den planleggingen- og valgprosessen som de unge går inn i, og som skal lede dem frem til kvalifisering i arbeidslivet. Denne studien kan være nyttig for tema i masterprosjektet fordi den bærer flere av begrepene som er gjengangere i karriereteorien og i flere av utredningene, lovverket og historien til folkehøgskolepedagogikken. Dette er begrepene yrkesvalg, utdanning, utdannings- og karriereveiledning, karriereteori, kunnskap, interesser, evner, anlegg, identitet, motivasjon og yrkeskarriere. På bakgrunn av dette vil denne studien være med å bidra inn i drøftingen senere.

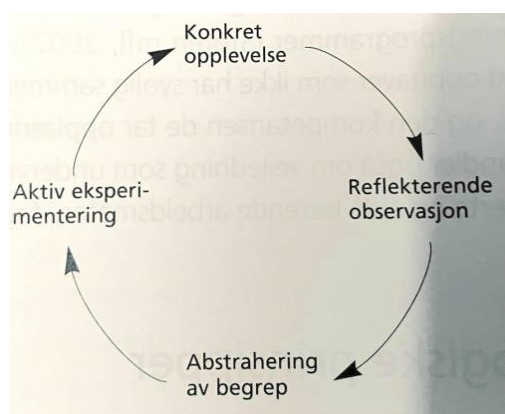
En siste studie jeg ønsker å ha med meg inn i dette prosjektet er studien Utdannings- og yrkesvalg i ungdomsalderen utarbeidet av Asbjørn Birkemo, professor ved pedagogisk forskningsinstitutt ved universitetet i Oslo i 2007. Han tar opp hva som kjennetegner utdannings- og yrkesvalgprosessen i ungdomsskolen, og hva de unge selv mener er avgjørende for de valg de tar. I tillegg vil Birkemo (2007) finne ut hvordan de unge opplever å få hjelp og støtte i denne prosessen. Betydningen han vil påpeke er å fremheve hvordan innsikt i slike spørsmål er av betydning for å tilrettelegge et kunnskapsbasert veiledningsopplegg for de unge. Studien bruker data som ble samlet inn i en tidligere undersøkelse utført ved Pedagogisk forskningsinstitutt, Universitetet i Oslo. I denne studien deltok ca. 2000 elever i 65 ungdomsskoler og de ble fulgt opp over en toårsperiode der de ble testet med fagprøver og fikk fylle ut spørreskjemaer om ulike forhold. Birkemos studie benytter seg av datamateriale innhentet våren 1999, da elevene gikk i 9. klasse, og våren 2000 da de samme elevene var avgangselever ved ungdomsskolen. Innsamlingen foregikk i skolesituasjonen og hadde en svarprosent på 83%. Birkemo (2007) bruker her en egen utformet fremstilling av yrkesvalgprosessen som en strategi bestående av tre trinn: 1) utforsking, 2) vurdering og 3) beslutning. Gjennom disse trinnene kodet han også datamaterialet for å diskutere hvilke trinn elevene befinner seg på til enhver tid i egen valgprosess som gjør det mulig å konkludere i forhold til spørsmålet om hva som kjennetegner utdannings- og yrkesvalgprosessen i ungdomsskolen, og hva de unge selv mener er avgjørende for de valg de tar. Denne artikkelen er av eldre karakter og gjelder yngre ungdom enn hva respondentene i dette masterprosjektet gjør, men den kan likevel benyttes som en støttereferanse med karriereteoridelen når datamaterialet skal drøftes. Birkemo (2007) viser også i studien en trinnvis prosess som ungdom går igjennom ved fremtidige yrkesvalg. Derfor kan jeg etter innhentet datamateriale i min oppgave sammenligne om denne prosessen også befinner seg hos eldre ungdom som er på folkehøgskole. Derfor kan det igjen gi meg merverdi når jeg vil undersøke om valget om å gå på folkehøgskole har betydning for unge voksne videre utdannings- og karrierevalg.

3.0. Teoretisk ramme

I dette kapitlet vil jeg vise til den teoretiske ramme valgt for masterprosjektet. Jeg vil først se på begrepet karriere og kort beskrive hvordan erfaringslæring støtter oppom folkehøgskolepedagogikkens idé- og verdigrunnlag. Deretter vil jeg fremheve hvordan karriereteorien stadig er i utvikling, og hvordan miljøene vi tilhører påvirker menneskers utvikling og evne til å ta valg. Til slutt vil jeg ta med utviklingsteori og to av de psykososiale utviklingsfasene til psykologen Erik. H. Eriksons (1902-94); ungdomsfasen og fasen om de unge voksne, fordi respondentene i dette masterprosjektet er ungdommer og unge voksne i utvikling. Jeg ser at denne teorien kan bli viktig når en skal forstå respondentenes begrunnelser for valg om å gå på folkehøgskole.

3.1. Begrepene karriere og erfaringslæring

Høydal og Poulsen (2012) tar opp begrepet karriere og viser til at det kommer fra det greske ordet *car`raria* som betyr veddeløpsbane. I yrkessammenheng påpeker forfatterne at det da beskrives som en løpebane, og videre viser de til at begrepet er brukt som et språklig element i forbindelse med utdanning, arbeidsmarkedet, jobbutvikling, kompetanseutvikling og sammenhengen mellom arbeidsliv og vårt private eller personlige liv. Høydal og Poulsen (2012) viser også til historien og legger til hvordan karriere en gang kun var forbeholdt dem med høyest utdanning og best muligheter i samfunnet - til å vise til vår moderne tid hvor karriere nå angår alle - i ulik grad - på forskjellig vis. Landrø (2015) tar også for seg karrierebegrepet og viser til Store norske leksikon som definerer ordet som løpebane, yrke med rask forfremmelse - som i «å gjøre karriere» og gjerne det å «klatre på karrierestigen». Parallelt drar Landrø (2015) frem en definisjon fra professor Tristram Hooley. Hans definisjon har en bredere betydning, hvor han beskriver karriere som en vei et individ tar gjennom sitt liv, sin læring og sitt arbeid. Tankegangen gir derfor rom for erfaringslæring og karriereutvikling. På bakgrunn av dette presenterer Landrø (2015) erfaringslæring som verktøy til utvikling, og viser til Kolbs modell for erfaringslæring.

Figur 1. Kolbs erfaringslærings sirkel. Vist i Nilsen & Haaland, 2013, s. 154.

Nilsen og Haaland (2013) fremhever også Kolbs sirkel for erfaringslæring i forbindelse med yrkespedagogiske arbeidsmåter i skole og bedrift. Men påpeker at erfaring i seg selv er ingen garanti for læring, fordi erfaringene må bearbeides gjennom refleksjon over handling på en systematisk måte. Kolbs sirkel legger til rette for en systematisk måte for å fremme læring gjennom refleksjon og analysing av de handlinger vi gjør.

Ved å benytte denne kan vi utvikle ny kunnskap og øke vår kompetanse. Sirkelen gjør det mulig å flytte på seg i en slags spiralbevegelse, og gi oss mulighet til å bevege oss frem og tilbake imellom punktene, i tillegg til anledningen til å ta pauser om det er nødvendig for den videre utvikling. Denne teorien presentert av Nilsen og Haaland, (2013) er ganske lik det Orhem og Heddal (2011) fremhever om Grundtvig filosofi om hva folkehøgskolen skulle være; der elever og lærere skal møtes som likeverdige deltakere hvor det var viktig å få uttrykket opplevelser, tanker og følelser med tilrettelaget forhold som gjorde det mulig å engasjere seg i andres liv, i tillegg til å kunne være samfunnsnyttig i det som angikk fedrelandet og samfunnet. Gjennom dette grunnlaget har tanken om allmenndanning kommet inn i folkehøgskolens verdigrunnlag og lovtekst. Målet er at eleven skal tilegne seg kunnskaper og ferdigheter som er relevante for deres liv. Og gjennom en slik erfaring dra nytte av erfaringen, og gjennom refleksjon utvikle evnen til å og mulighet til å kunne velge og utøve et yrke, uttrykke opplevelser, tanker og følelser i samhandling med andre mennesker i samfunnet en lever i.

3.2. Karriereteori - dynamisk og levende teori i stadig utvikling

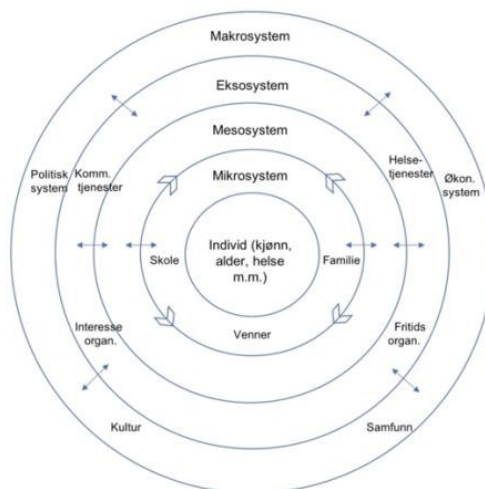
Højdal og Poulsen (2012) forteller om flere teoretikere innen feltet. Frank Parsons (1854-1908) blir ansett som grunnleggeren av den moderne karriereteori og lanserte på starten av 1900-tallet boken «Choosing a Vocation», samt åpnet det første karrieresenteret i Boston. Han mente ifølge Højdal og Poulsen (2012) at både arbeidsgivere, arbeidstakere og samfunnet som sådan, ville oppnå særlig gevinst og tilfredshet, hvis mennesket aktivt engasjere seg i egne karrierevalg, fremfor å la tilfeldigheten bestemme deres yrke. Karriereteorien til Parsons utviklet seg som en konsekvens av rask urbanisering, immigrasjon og barnearbeid, i tillegg til en voksende økonomi grunnet den gryende industrialiseringen. Teorien inneholdt tre faktorer som en prosess for karrierevalg hos mennesket; 1) God selvforståelse, 2) God forståelse av yrkesområdene og 3) Evnen til å resonnerer imellom de to øvrige faktorene og samsvaret dem imellom.

Den amerikanske psykologen Donald E. Super (1910-1994) har utviklet det som betraktes som en klassiker innen karriereteori, en teori som ble formet over et tidsperspektiv på seksti år. På bakgrunn av dette fremhever Højdal og Poulsen (2012) at Super er anerkjent innen sitt bidrag til den yrkesfaglige bevegelsen og senere innen karriereveiledning, fordi teorien baserer seg på livsløpsperspektivet i forhold til at mennesker foretar karrierevalg. Super satt nemlig teorien inn i en sosial kontekst og relaterte karrierevalg også til menneskets situasjon, individets behov og verdier. Supers teori består av tre kjerneelementer som påvirker og er avhengig av hverandre; Livsforløp, egen situasjon og selvoppfattelse. Om en ser på Tristram Hooleys definisjon av begrepet karriere, kan en se paralleller hos teorien til Super, der livsfasen blir en grunnmur og bærer det som er av betydning for et menneske når det skal foreta karrierevalg.

John Holland er kjent for å ha moderniserte den faktorbaserte karriereteori til Parsons fra tidlig 1900-tallet. Højdal og Poulsen (2012) beskriver at Holland fikk anerkjennelse for en praktisk teoriramme innen karriereteori. Den går ut på at valget av et yrke er en menneskelig handling som igjen reflekterer vedkommende sin motivasjon, personlighet og evner, i tillegg til at «det valgte yrket» gjenspeiler vår levemåte og miljø, mer enn selve jobben eller kompetansen den krever. Hollands teori bruker trekk fra Parsons faktorteori som en grunnleggende profil over den ideelle balanse mellom mennesket og yrket. Videre baserer Holland sin teori på at vi kan kategorisere mennesker inn etter seks personlighetstyper. Højdal og Poulsen (2012) beskriver at

Holland delte mennesketypene inn etter personlighetstrekk, adferd og preferanser. «Karakterene» grupperte Holland inn i en heksagonmodell basert på personlighetstypene; Realistisk, Undersøkende, Kunstnerisk, Sosial, Foretaksom og konvensjonell. I tillegg til kategoriseringen av personlighetstyper, hadde Holland en antakelse om at mennesker søker seg til miljøer hvor de trives godt, hvor de har anledning til å utnytte sine evner og ferdigheter, samt frihet til å uttrykke egne holdninger og verdier. Og til miljøer som samtidig gir dem en opplevelse til å ta på seg meningsfulle roller og arbeidsoppgaver, hvor de som mennesker kan yte best. Derfor mente Holland at menneskelig adferd er et resultat av samhandlingen mellom personlighetstypene involvert og det miljøet de tilhører i den aktuelle handlingen.

Hollands typologi er også blitt videreført med noen endringer, av førsteamanuensis og forsker Oskar Solberg, gjennom forskning med norske verktøy ved NTNU. Gjennom en interessekartlegging på norsk ungdom utviklet Solberg Profråd (Management Synergi, 2020) for å tilpasse karriereveiledning til norske forhold. Solberg (2018) ville bort fra Hollands strukturelle system i heksagonmodellen fordi han mente at det ble mer en jakt på en fasit som kunne gi negative konsekvenser. Derfor ble han opptatt av blant annet psykoøkologi. Solberg (2018) viser til betydningen av at mennesker er innlemmet i et fellesskap, og i et sosialt system. For å fremheve dette viser Solberg (2018) til teoretikeren Urie Bronfenbrenner (1917-2005) og hans anerkjennende utviklingsøkologiske modell. Professor Willy Aagre (2014, s. 41) beskriver at Bronfenbrenner ser på omgivelsene våre som et økologisk miljø og illustrer det ved hjelp av sirkler, hvor den innerste sirkelen er det som påvirker oss mest, mens de ytterste kun setter rammebetingelser og påvirker oss mindre.

Figur 2. Den utviklingsøkologiske modellen. Urie Bronfenbrenner, 1979. Vist i Aagre, 2014, s. 41.

Sirkel 1 = Mikrosystem og representerer nærmiljøer og arenaer individer ferdes på som for eksempel hjem, skole, venner og lignende. Sirkel 2 = Mesosystem og viser bånd og samspill mellom ulike miljø og arenaer individene ferdes på. Sirkel 3 = Eksosystem er andre miljøer og institusjoner i lokalmiljøet som personen sjelden eller aldri besøker, men som er av betydning for vedkommende sitt liv og utvikling. Sirkel 4 = Makrosystem som representerer kulturelle og subkulturelle mønstre i samfunnet omkring oss. Det kan være tradisjoner, politikk, sosial organisering og lignende. Modellen skal vise at de fire sirklene påvirker oss på ulike måter, samtidig er miljøene avhengig av hverandre. Et eksempel er om det er en endring i et miljø, vil det få konsekvenser for et annet miljø i modellen (Aagre, 2014).

3.3. Eriksons ungdomsfase og fasen om ung voksen alder

Solberg (2018) mener at kunnskap om psykososial utvikling er relevant for forståelsen av karriereutvikling. En av teoretikerne Solberg (2018) viser til på dette feltet er psykologen Erik H. Erikson (1902- 94) som var opptatt av barn og unges utvikling. Kloep og Hendry (2009) fremhever Eriksons teori om personlighetsutvikling, som vi i dag kjenner til som «Eriksons psykososiale stadier». Denne teorien betrakter utviklingen i åtte stadier, der Erikson rettet oppmerksomheten mot individets samhandling med de sosiale omgivelsene. Han mente at utviklingen hos individet skjer gjennom hele livsløpet der en møter personlige og sosiale oppdrag som må fullføres for at utvikling skal skje.

Imsen (2018) viser til Eriksons psykososiale stadier der ungdomstiden (12-20 år) består blant annet i å oppøve autonomi gjennom å etablere en sosial og yrkesmessig identitet. Ungdommen skal på dette stadiet utvikle en trygghet på hvem de er. Denne identitetsoppbyggingen og konflikter mellom ulike roller de opplever, krever refleksjon og er en viktig del av den sosiale utviklingen i ungdomsfasen. Samtidig går ungdommen igjennom puberteten, og flere betydelige fysiske og psykiske forandringer skjer hurtig. På dette stadiet utvikler den sosiale adferden seg og de unge utvikler evnen til å tenke logisk om abstrakte forhold, hvor de igjen opplever nytten av sosiale kontakter i et større perspektiv. Kvello (2022) tar også med at ungdomsfasen er en tid hvor interessen for blant annet utdanning og jobbkarriere vokser, og påpeker at Erikson blinket ut yrkesidentitet og innblikk inn i at en skal ut av den trygge familien og bli en del av samfunnet, som spesielt viktig utviklings-tema i denne livsperioden. I tillegg til ungdomsfasen, viser Imsen (2018) til Eriksons fase om ung voksenalder (20-40 år), som en videreføring av ungdomsfasen hvor den unge voksne blant annet skal finne seg sin vei og plass i arbeidslivet, bli i stand til å samarbeide og til å føle tilhørighet. Kvello (2022) legger til at Erikson påpekte konsekvenser i sin teori, og i de overnevnte fasene vil konsekvensen, eller motsetningen, være at ungdommen eller den unge voksne ikke kjenner på identitet og videre ikke finner sin plass i det sosiale fellesskapet. Dette kan ifølge Kvello (2022) komme til uttrykk ved at ungdommen, eller den unge voksne, opplever usikkerhet om egen identitet der man ikke vet hvem man er eller hva en skal bli. Derav kan det lede til skamfølelse, sosial isolering og utenforskap.

4.0. Kvantitativ metode og tilnærming

Fordi mitt mål er å innhente en oversikt over et større område eller tema i dette masterprosjektet, mener jeg at presentert problemstilling lar seg besvares best ved bruk av kvantitativ forskningsmetode. I et slikt oversiktsarbeid vil innhentet datamateriale bære preg av et omfang som både må samles og analyseres systematisk, samt presenteres på en ryddig måte. Jeg valgte derfor å benytte meg av spørreskjema som verktøy for denne delen av prosjektprosessen. Postholm og Jacobsen (2018) viser til styrker ved bruk av spørreskjema er at en først og fremst kan nå ut til mange, og gir et generelt overblikk om et tema. Samtidig gir det en strukturert datainnsamling som igjen gir faste svar en kan benytte som statistikk. For å hente inn datamateriale fra ett større antall respondenter, valgte jeg derfor spørreskjema med mål om å være effektiv og ryddig i prosjektet. Ringdal (2020) fremhever også at kvantitativ forskningsmetode er en strukturert og systematisk tilnærming til å studere fenomener. Samtidig viser forfatteren til at spørreundersøkelser er overlegent mest benyttede datainnsamling i samfunnsvitenskapene, og vanlig for å utarbeide offisiell statistikk. Fordi jeg ønsker at unge voksnes utdannings- og karrierevalg skal være i fokus i dette prosjektet, vil jeg være åpen for at innhentet datamateriale kan benyttes offisielt for dem som anser det som nyttig. Valgt fremgangsmåte mener jeg vil belyse den oversikt på feltet som jeg er ute etter i dette forskningsprosjektet.

4.1. Positivistisk tilnærming

Jeg ønsker å ha en positivistisk tilnærming i forskningsprosessen av masterprosjektet. Et positivistisk vitenskapssyn er ifølge Brinkkjær og Høyen (2020) jakten på «det virkelige», altså det som er, i motsetning til det innbilte eller tankefulle. Brinkkjær og Høyen (2020) viser til at utgangspunktet for den tidligste positivismen var fra den klassiske fysikken, nærmere bestemt mekanismen. Der positivismen handlet om at det som eksisterer, er det som kan observeres og undersøkes på grunnlag av erfaringer. I motsetning til fenomener som ikke kan observeres eller på annet vis erfares gjennom sinnet. På bakgrunn av dette ser jeg nytten i en positivistisk tilnærming i forskningsprosjektet for å frembringe datamateriale gjennom et kvantitativt spørreskjema, siden målet er å finne svar på et fenomen mennesker opplever kun gjennom egen erfaring. I tillegg ønsker jeg å hente ut fakta om tematikken. Postholm & Jacobsen (2021) hevder at det stadig er flere atferds- og samfunnsforskere som mener at forskningen på og i skolen må bli mer evidensbasert, altså basert på objektive fakta. Med tanke på at positivistiske ideer står sterkt i dagens samfunn, ser jeg det nyttig å gå bredt ut og spør dem det gjelder, i motsetning til å anta hva som motiverer dagens unge voksne til å velge «ett år på folkehøgskole».

På bakgrunn av at jeg vil bevege meg bort fra antakelser, kan inspireres av det Brinkkjær og Høyen (2020) fremhever om logisk positivisme, som har røtter tilbake til starten på 1900 tallet og hadde som mål å etablere et solid fundament for vitenskapelig kunnskap, og dermed et bevis for å kunne skille mellom vitenskap og andre diskusjoner om verden, som for eksempel politikk. Med tanke på at innhentet datamateriale kanskje vil kunne bidra inn i politiske diskusjoner angående utdannings- og karriereveiledning, kan en positivistisk tilnærming med kvantitativ metode bidra til den vitenskapelige kunnskap som et kriterium en har behov for når en skal vise til faktiske begrunnelser besvart av respondentene selv.

Brinkkjær og Høyen (2020) peker også på hvordan den logiske positivismes grunnleggende ambisjon var å spre et vitenskapsideal, som gikk ut på at all kunnskap

måtte klare en virkelighetstest for å bli erkjent som vitenskapelig kunnskap. Da ved at en påstand måtte bekreftes med henvisning til empiri, hvor testing av aktuell påstand ble ansett å være en vitenskapelig oppgave, og tilhørte gjerne kun de «enkle» påstander, som for eksempel at gaten blir våt når det regner. På bakgrunn av denne ambisjon kan jeg hevde at min problemstilling er konkret nok til at den kan la seg bekreftes med henvisning til empirien respondentene har i seg selv om tema. I tillegg til det mål om en oversikt basert på unge voksne sine begrunnelser for å velge folkehøgskole som et skritt på deres egen karrierevei, som igjen kan bidra til å definere folkehøgskolen sin rolle i utdannings- og karriereveiledningsfeltet.

4.2. Etske betraktninger og refleksjon over forskerrollen

Fordi jeg debuterer som forsker i dette masterprosjektet, vil jeg være påpasselig og behandle både prosjektet og min rolle som forsker med stor respekt. Ringdal (2020) påpeker at etikk er svært viktig og en vesentlig del av forskningsprosjekter, hvor etikk, validitet og relabilitet er viktige aspekter for kvalitet på all forskning. Postholm og Jacobsen (2021) viser til at masterstudenten har et etisk ansvar som forsker, fordi forskning i skolen vil bety forskning på eller om mennesker. Jeg må derav vise ansvarlighet overfor forskningsdeltakerne, selve undersøkelsen og overfor rollen som forsker. Jeg vil etterstrebe å fremstilles som troverdighet og pålitelighet, som er essensielt for at forskningsresultatene kan bidra til videre diskusjoner ute i samfunnet, om det skulle bli aktuelt.

I dette masterprosjektet har jeg tilnærmet ingen kontakt med respondentene. Men det er ikke dermed en selvfølge at jeg ikke skal vise respekt eller utøve ansvarlighet av den grunn. Med den positivistiske og kvantitative tilnærmingen kan jeg utøve etiske prinsipper ved å utarbeide et godt og oversiktlig informasjonsskriv til respondentene, slik at de kan ta en frivillig avgjørelse om de ønsker å delta eller ikke. Informasjonsskrivet bør derfor være åpent og transparent i forhold til hvordan forskningsprosessen foregår underveis og i etterkant. I tillegg bør det inneholde informasjon om hvordan jeg skal behandle datamaterialet og informere om at det slettes i etterkant. Fordi alt foregår anonymt hvor ingen personopplysninger er tenkt å samles inn, må jeg likevel passe på at spørreskjema ikke inneholder elementer som er identifiserbare faktorer som bryter med personvernloven. På bakgrunn av dette er det ikke ifølge Postholm og Jacobsen (2021) nødvendig å melde inn masterprosjektet til Norsk samfunnsvitenskaplige datatjeneste (NSD)

Til slutt må jeg være påpasselig med fremstillingen av datamaterialet ved å presentere dem fullstendig og i riktig sammenheng. Postholm og Jacobsen (2021) fremhever at riktig presentasjon innebærer at vi ikke skal forfalske data og resultater, ved å for eksempel «pynte litt» på tall i en spørreundersøkelse slik at resultatene går fra å være ikke-signifikante til signifikante. Jeg må derfor behandle det datamaterialet som kommer inn – slik det kommer inn – uten å la mine forantagelser påvirke hvordan de fremstår. I tillegg må jeg etterstrebe det å argumentere for spørsmålene jeg faktisk lager i forhold til tema, uavhengig av hva respondentene svarer.

Om jeg ter meg etter de overnevnte retningslinjene kan jeg fremstå som en forsker som tillitsverdig og etisk korrekt. Og videre oppnå validitet og relabilitet som Ringdal (2020) påpeker som viktige aspekter for kvaliteten på all forskning. Hvor relabilitet er knyttet til forskerens troverdighet, har jeg forsøkt å være tillitsvekkende ved å være transparent og beskrivende om forskningsprosessen. Herimot kan det være min objektivitet kanskje settes på prøve, da utgangspunktet for tema er egne opplevelser i møte med folkehøgskoleelever. På bakgrunn av dette har jeg valgt å presentere enn

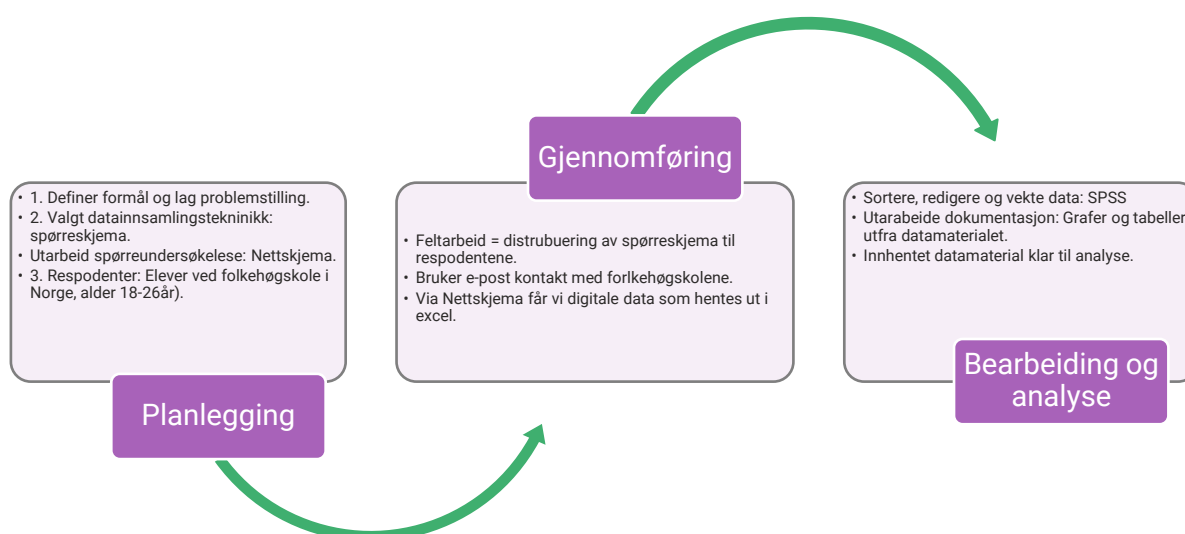
«case» i introduksjonen som er offentlig tilgjengelig for alle, som viser til at mine opplevelser er gjerne ikke bare forbeholdt meg. I tillegg har jeg tatt ett undrende ståsted, i motsetning til å anta at min erfaring gjelder alle som velger ett år på folkehøgskole. Derfor er målet å undersøke og skaffe en oversikt for å deretter kunne ha noe mer faktabasert opplysning om hvorfor unge voksne velger folkehøgskole, og om det er relatert til utdannings- og karrierevalg. Når datamaterialet er klart og respondentenes begrunnelser for valg kan vises frem, kan prosjektet gyldighet eller validitet gjerne etterprøves i forhold til om min teoretiske forståelse har kommet frem ved å sette andre studier i sammenheng med mitt prosjekt.

4.3. Planlegging av prosjektet

Prosjektets kjerne dreier seg omkring problemstillingen: Hvilken betydning har folkehøgskole for de unges videre utdannings- og karrierevalg? Forholdene rundt tema innebærer mange friheter og ulike tolkninger i folkehøgskolene generelt. På bakgrunn av dette ønsker jeg derfor å innhente en oversikt som kan si noe om betydningen folkehøgskole har for unge voksne sine videre valg innen utdanning og fremtidige karriere. Denne problemstillingen krever at jeg faktisk spør elever ved folkehøgskolene i Norge.

4.3.1. Spørreskjema

Fordi respondentene er geografisk spredt mener Ringdal (2020) at fordelene med et digitalt spørreskjema er at det er egnet for å nå ut til mange og er lite ressurskrevende. I tillegg gir det muligheter for absolutt anonymitet for respondentene, som er ønskelig i det målet om å kun hente data som kan gi en oversikt. For å innhente datamateriale fra elever ved flere av landets folkehøgskoler, ble spørreskjema benyttet som en hensiktsmessig metode. Ringdal (2020, s 192) henviser til en trinnvis prosess en kan jobbe etter for å utvikle og gjennomføre et arbeid ved bruk av spørreundersøkelse. Jeg ble inspirert av disse trinnene i min egen arbeidsprosess. Figuren under er en gjenskapelse av forfatterens fremstilling som jeg har tilpasset etter hvordan jeg jobbet med spørreskjema i dette masterprosjektet.

Figur 3. Trinn i mitt arbeid med spørreundersøkelse. Steinunn Thorsteinsdottir, 2023.

Under planleggingsfasen måtte jeg først definere mitt formål med spørreundersøkelsen ut ifra valgt problemstilling i masterprosjektet. Formålet ble definert til å hente ut en oversikt over et bestemt tema/fenomen jeg mente å ha opplevd da jeg jobbet som sosiallærer på en folkehøgskole i Norge skoleåret 2022/2023. På bakgrunn av at jeg kun var ute etter oversiktsmateriale, falt valget på spørreskjema som datainnsamlingsteknikk. Spørreskjema valgte jeg å lage digitalt med selvutfylling av respondentene gjennom Nettskjema (Nettskjema, 2023). Tjenesten er utviklet av Universitetet i Oslo og tilbyr nettbasert undersøkelsesverktøy, som gir mulighet til å lage, lagre og administrere undersøkelser og datainnsamling. Nettskjema (2023) viser til at deres nettbaserte tjeneste er blitt brukt i alt fra akademisk forskning til offentlig administrasjon og private organisasjoner. Etter at de grunnleggende valgene var tatt måtte jeg deretter utforme selve spørsmålene og alternativene i spørreskjema.

Det som ble essensielt i første omgang var å definere respondentgruppen jeg ville nå med spørreskjema. Ringdal (2020) påpeker at det er vanlig med fokusgrupper i forkant av utarbeidelse av spørreskjema som en metode for utvikling og evaluering av slikt arbeid. Siden jeg allerede hadde hatt ett skoleår tett på elevgruppen og skoleslaget, bestemte jeg meg for at min innsikt var tilstrekkelig nok til å utarbeide et spørreskjema for den utvalgte gruppen og tema, med mål om å innhente det oversiktsmateriale jeg var ute etter. Jakten på de gode spørsmålene var heretter i gang. Dalland (2017) mener at spørreundersøkelse avhenger av at de som har noe å fortelle om den problemstillingen vi søker svar på, er dem som blir spurt. Han påpeker i tillegg at begrensningene i spørreskjema ligger i forskerens evne til å lage de «rette» spørsmålene, og respondentenes evne og vilje til å gi de «rette» svarene.

Jeg mente at spørsmålene kunne utarbeides ved hjelp av karriereteorien jeg hadde valgt ut for masterprosjektet. Det var spesielt begrepene i teorien jeg mente var relevante å bruke i spørsmålene i spørreskjema, for å kunne se på innhentet datamateriale oppimot både teori og tidligere forskning i etterkant, i forhold til både å forstå datamaterialet og drøfte oppgavens tema.

Spørreskjemaet ble tredelt. Først laget jeg kartleggingsspørsmål for å finne respondentenes karakteristikk. Da gikk spørsmålene ut på alder, kjønn, hvilket år de gikk på folkehøgskolen og hvilken linje de tilhørte nå, og eventuelt hvilke linjer de hadde tatt tidligere om de var andreårselev eller stipendiat. I tillegg spurte jeg om tidligere utdanning som gikk fra ungdomskolenivå til og med universitetsnivå.

Deretter ville jeg kartlegge motivasjonen til elevene om selve valget om å gå på folkehøgskole. Motivasjonen ble «stykket opp» etter mer generelle aspekter som; rådgiveren min foreslo det, mine foreldre mente det var klokt og jeg ville ha en skolepause. I tillegg la jeg med aspekter som var mer rettet mot tanker om utdanning og karriere som; vekttall fra folkehøgskole kan bedre snittet mitt og det er attraktivt å ha folkehøgskole på CVen. Jeg la også til begreper fra karriereteorien under dette spørsmålet, hvor jeg da fokuserte på alternativer som miljø og det å samhandle med mennesker.

Siste spørsmålsgruppe gikk ut på å rangere påstander i forhold til hva passet for dem og deres linjevalg. Her brukte jeg aktivt begreper fra karriereteorien for å kunne måle elevenes begrunnelser oppimot problemstillingen til masteroppgaven. Dette er begreper som; verdier, evner, ferdigheter, personlighet og identitet. I tillegg la jeg inn påstander som kan dirkete knyttes til utdannings- og karrierevalg. Dette er blant annet aspekter som er knyttet til CV- og porteføljebygging.

Ved hver av disse alternativene eller påstandene skulle elevene rangere dem på en skala fra 1-7, hvor 1 hadde verdien «helt uenig», mens 7 hadde verdien «helt enig». Fordi rangering ble valgt, syntes jeg det var essensielt å gi begrepsavklaring for å tydeliggjøre over for respondentene i hvilken kontekst det aktuelle begrepet gjaldt for, i dette tilfelle er det problemstillingen i prosjektet som er konteksten, hvor jeg vil jakte på begrunnelser for unge voksnes valg om å gå på folkehøgskole, som igjen kan fremheve betydningen som problemstillingen etterspør.

Fordi jeg visste om muligheten for at stipendiater var representert i respondentgruppen, rutet jeg alternativet «jeg er stipendiat» ned til egen spørsmålsgruppe. Her skulle de rangere på lik linje med de andre spørsmålene som angikk deres erfaring med folkehøgskole og hvor relevant den var i forhold til deres videre utdannings- og karrierevalg, i tillegg spurte jeg i hvilken grad var valget om å bli stipendiat relatert til deres fremtidige valg om utdanning og karriere.

Når jeg hadde utarbeidet spørreskjemaet og mente det var klart. Valgte jeg å teste det ut med en pilotgruppe. En gruppe på seks stipendiater ved en folkehøgskole i Norge sa seg villig til å teste, og gjennomførte spørreundersøkelsen slik at to av dem «lekte» første års elever, to av dem «lekte» andre års elever og de to siste svarte som stipendiater. Jeg fikk gode tilbakemeldinger på selve spørreskjemaet, med utfyllende kommentarer om forbedringer og endringer. Dette steget i prosessen gjorde jeg for at spørsmålene ikke skulle skape forvirring eller misforståelser, det ble derfor gjennomført en kvalitetssikring av spørreskjemaet før respondentene fikk det utlevert. Spørsmålene og utarbeidelsen, samt tilbakemeldingene fra pilotgruppa ligger med som vedlegg 1 og 2. I tillegg er spørreskjema i sin helhet fra Nettskjema lagt med som vedlegg 5.

4.3.2. Rekruttering av respondenter og distribuering av spørreskjema

Fordi målgruppen for dette masterprosjektet er elever i folkehøgskole, er det dem som må bli spurt i forhold til prosjektets tema. Jeg henvendte meg derfor til alle de 86 folkehøgskolene i landet via e-post (vedlegg 4), både en og to ganger med henvendelse om å delta som respondenter i masterprosjektet. Det var 30 folkehøgskoler som svarte seg villig til å engasjere og distribuere spørreskjema til sine elever. Selv om et høyt antall skoler sa seg villig til å delta, måtte jeg forberede meg på at ikke alle elevene ved hver skole kom til å delta. I forkant av utsending av spørreundersøkelsen ble det utarbeidet et informasjonsskriv om prosjektet til skolene som beskrev hva det ville si for elevene å delta, i tillegg var det informasjon om personvern og kontaktinformasjon til prosjektets deltakere (vedlegg 3).

4.4. Analyse

Når en benytter seg av kvantitativ dataanalyse, er det ifølge Postholm og Jacobsen (2021) en relativt klart oppbygd fremgangsmåte for å gjennomføre en statistisk analyse ved bruk av tall. Etter utsendingen av spørreskjema til de 30 folkehøgskolene, lot jeg det gå en arbeidsuke med responstid. Gjennom nettskjema kunne jeg ta ut en rapport (Vedlegg 6) som viste en oppsummering i form av tall fordelt på antall og prosent. I tillegg var det mulig å hente ut rapporten i en Excel-fil (Vedlegg 7), som gjorde det mulig å behandle datamaterialet videre med analyseverktøyet SPSS. Disse første skrittene er det Postholm og Jacobsen (2021) viser til er steget der vi tar spørsmål og svaralternativene fra spørreskjemaet og gjør dem om til tall, som kalles for koding av data, der datafilen viser svaralternativene i spørreskjema i form av tallverdier. Et eksempel fra spørreskjemaet i dette masterprosjektet er alternativene

under spørsmål om kjønn. Herunder kunne respondentene krysse av for alternativene gutt, jente, annet eller vil ikke svare. Disse vises i Excel-filen som tallverdiene 1-4, hvor gutt er 1, jente er 2, annet er 3 og vil ikke svare er 4. Et annet aspekt i spørreundersøkelsen er rangering av diverse påstander knyttet til begrunnelser for elevens valg om å gå på folkehøgskole og deres linjevalg. Her går rangeringen fra helt uenig til helt enig. Tallverdiene her ble definert til å gå fra lav til høy tallverdi. Rangeringen ble derfor fra 1-7, med ytterpunktene «helt uenig» med lavest tallverdi, til «helt enig» med høyest tallverdi. Postholm og Jacobsen (2021) viser til at det ikke er noe fasitsvar på hvordan datamaterialet kodes, så lenge forskeren har oversikten over hvordan kodingen er foretatt for å ha evne til å tolke resultatene. Når denne kodingen er gjennomført, mener Postholm og Jacobsen (2021) at den kvantitative analysen kan begynne.

Etter at jeg hadde ryddet i datamaterialet og kodet svarene med tallverdier (Vedlegg 8), ble analysens neste skritt å beskrive svarene på hvert enkelt spørsmål, dette kaller Postholm og Jacobsen (2021) for univariat analyse. Herunder brukte jeg analyseverktøyet SPSS, hvor jeg så etter det mest typiske svaret og hvor stor variasjonen i svarene var. Derav benyttet jeg meg av tabeller som fremstilling til å vise til gjennomsnitt og standardavvik for å finne graden av variasjon i fordelingen i svarene hos respondentene.

Deretter er det naturlig i fremgangsmåten for kvantitativ dataanalyse å se på eventuelle samvariasjoner mellom spørsmål, det Postholm og Jacobsen (2021) refererer til som bivariat analyse, som uttrykker samvariasjon mellom to variabler, også betegnet som korrelasjon. En metode hvor en behandler to spørsmål samtidig, hvor vi ser bivariat samvariasjon når en verdi på en variabel går systematisk sammen med en verdi på en annen variabel. Et eksempel på dette er hvis de som krysser av for en viss svarkategori på ett spørsmål, også har tendens til å krysse systematisk for en bestemt kategori på et annet spørsmål.

Postholm og Jacobsen (2021) viser til at korrelasjonsmål er et statistisk mål på samvariasjoner forskere benytter svært ofte. Et korrelasjonsmål gir oss informasjon om flere forhold. For det første gir det informasjon om det er en samvariasjon mellom to variabler, dernest sier det noe om styrken på samvariasjonen. Målet med en korrelasjonsmåling er å se om noen variabler går systematisk sammen med noen verdier på den andre variabelen. Pearsons produkt-moment korrelasjonskoeffisient (Persons r) er den mest kjente indikatoren på korrelasjon, og benytter tall mellom -1 og 1 for å oppsummere graden av samsvar. Svartdal (2019) forklarer at korrelasjoner betegnes som svake, moderate eller sterke. Eksempelvis er en korrelasjon på 0,15 betegnet som svak, en på 0,35 er moderat, mens en på 0,55 er høy. Korrelasjon er et statistisk styrkemål vi kan bruke for å finne ut om det er en lineær samvariasjon mellom to variabler. Et eksempel kan være å se sammenheng mellom menns høyde og skostørrelse. Med andre ord angir en korrelasjon hvilken statistisk sammenheng det er mellom to variabler. Det trenger ikke å bety at den ene variabelen er årsak til andre. For å analysere datamaterialet fra spørreundersøkelsen benyttet jeg denne metoden ved hjelp av analyse verktøyet SPSS, for å søke etter samvariasjoner mellom spørsmålene elevene fikk i forhold til betydningen av folkehøgskole for deres videre utdannings- og karrierevalg. Hvor spørsmålsgruppe 7 var relatert til motivasjon til å velge folkehøgskole, mens spørsmålsgruppe 8 hentet ut begrunnelser for linjevalget elevene hadde tatt. I analysen fant jeg det relevant å legge vekt på spørsmål som viste en høyere signifikant korrelasjon enn .4 (0.4) på Persons r skalaen.

5.0. Presentasjon av funn

For å besvare problemstillingen – Hvilken betydning har folkehøgskole for de unges videre utdannings- og karrierevalg, vil jeg i dette kapittelet presentere resultater knyttet til respondentenes begrunnelser for valget om å gå på folkehøgskole. Spørsmålene i spørreskjema var en rekke påstander elevene skulle ta stilling til, hvor den ene spørsmålsgruppen etterspurte motivasjon til å gå på folkehøgskole, mens den andre etterspurte elevens grunner for linjevalget sitt. Svarskalaen gikk fra verdiene 1-7, der 1 tilsvarte helt uenig og 7 tilsvarte helt enig. Jeg har delt resultatkapittelet i tre deler hvor jeg først viser til generelle funn for å presisere hvem respondentene er og hva som har motivert dem, deretter vil jeg fremheve funn i forbindelse med kjønn, og til slutt vil jeg fremheve funn av samvariasjon mellom relevante variabler.

5.1. Respondentenes karakteristikk

Av dem var 92,3% elever på sitt første folkehøgskoleår. Resterende var elever på sitt andre skoleår eller stipendiater. Kartleggingen over tidligere utdanning før elevene startet på folkehøgskole, viste en overvekt av elever som kom rett fra videregående skole på 84,9%. Samtidig viste den at noen elever også hadde gjennomført fag-/svennebrev, universitet eller høyskole. Mens et fåtall svarte at de hadde gjennomført annet. I tillegg svarte 5,1% at deres tidligere fullførte utdanning før de startet på folkehøgskole var på ungdomsskolenivå. Gjennomsnittsalderen på elevene var 18-20 år, mens det også var elever som var yngre og eldre i et aldersspenn på 16-26 år. Til sammen er det 85 linjer representert blant første års elevene, mens det er 45 linjer representert blant elevene som går sitt andre år eller er stipendiater.

5.1.1. Elevenes motivasjon til å velge «ett år på folkehøgskole»

Tabell 1. Gjennomsnitt og standardavvik fra spørsmålsgruppe 7 som omhandler elevenes motivasjon til å velge folkehøgskole.

Spørsmålsgruppe 7	Gjennomsnitt	Standardavvik
7.8 Møte nye mennesker i ett nytt miljø	6,5	0,9
7.7 Oppleve noe nytt	6,4	1,0
7.6 Behov for en skolepause	5,8	1,3
7.9 Bygge nyttige nettverk	5,2	1,6
7.2 Foreldre anbefalte folkehøgskole	5,0	1,8
7.4 Lærer mer uten karakterpress	4,9	1,8
7.5 Mer forberedt på arbeidslivet	4,4	1,8
7.3 Folkehøgskole er attraktivt på CV	3,1	1,8
7.1 Rådgiver anbefalte folkehøgskole	3,1	2,0

I forhold til spørsmålsgruppe 7 som etterspurte elevens motivasjon til å velge folkehøgskole, viser datamaterialet at gjennomsnittet av elevene velger å svare høyt på skalaen (enig/helt enig) når det gjelder faktorer som å få nye opplevelser hvor en treffer nye mennesker i ett nytt miljø, i tillegg til faktoren «å få en skolepause». Verdien på standardavvikene i disse spørsmål er lave og tilsier at en større andel av respondentene er samstemt om motivasjonsfaktorene for å velge folkehøgskole.

Samtidig viser faktorene om å bygge nyttige nettverk, om foreldrene anbefalte folkehøgskole og at de lærer mer uten karakterpress også har et høyt gjennomsnitt på skalaen, men verdien på standardavvikene øker litt. Det tilsier at respondentenes samstemthet spriker mer og blir derfor ikke like viktige motivasjonsfaktorer. Nederst på tabellen står faktorene om at folkehøgskole gjør dem mer forberedt på arbeidslivet, at det er attraktivt å ha folkehøgskole på CV og at elevene har opplevd at en rådgiver har anbefalt elevene å gå på folkehøgskole. Gjennomsnittet her er lavere på skalaen (uenig/helt uenig), samt at verdien på standardavvikene har økt mer. Det viser til at det er mer variabelt blant respondentene om faktorene er viktige motivasjonsfaktorer eller ikke. Ut ifra dette kan en lese at motivasjonen om å velge folkehøgskole går ut på å få møte nye mennesker i et nytt miljø og få nye opplevelser. I tillegg til at folkehøgskoler representerer en skolepause som også er en motivasjonsfaktor for å «ta ett år på folkehøgskole».

5.1.2. Elevenes grunn for linjevalg

Tabell 2. Gjennomsnitt og standardavvik fra spørsmålsgruppe 8 som omhandler elevenes årsak for linjevalg

Spørsmålsgruppe 8	Gjennomsnitt	Standardavvik
8.2 Bruke og utvikle mine evner	5,7	1,3
8.4 Treffer min personlighet godt	5,7	1,3
8.3 Ferdighetstrening som er viktig	5,6	1,3
8.5 Gjenspeiler min identitet	5,5	1,3
8.1 Gjenspeiler mine verdier	5,2	1,4
8.7 Fint å ha på CV	4,9	1,5
8.6 Skritt mot fremtidsplaner	4,6	1,8
8.8 Bygge portefølje	4,3	1,8
8.9 Øke kunnskap for senere studier	4,1	1,9

Spørsmålsgruppe 8 etterspurte elevenes grunn for valg av linjen de går på ved folkehøgskolen de tilhører. Her viser resultatene at gjennomsnittet av elevene svarer høyt på skalaen (enig/helt enig) når det gjelder årsaker som å få bruke og utvikle egne evner, at linjen treffer deres personlighet godt og at de får mulighet å trene på ferdigheter de synes er viktig. Videre på tabellen kan en også lese at gjennomsnittet på årsaker om at linjen gjenspeiler deres identitet og verdier plasseres også høyt på skalaen. Her er verdiene på standardavvikene stabile på de fem øverste årsakene i tabellen, som kan vise til at respondentene har en jevn grunngeving for deres individuelle linjevalg. Nederst på tabellen viser årsakene respondentene har lavere gjennomsnitt på, samtidig som verdien på standardavviket øker. Dette er årsakene at det er fint å vise til linjevalget på CV, at det er et skritt mot egne fremtidsplaner, hensiktsmessig for å bygge portefølje eller viktig for å øke kunnskap for senere studier. Ut ifra dette kan en lese datamaterialet slik at de viktigste årsakene for valg av linje er at elevene opplever å få bruke og utvikle egne evner, at linjen treffer deres personlighet, at de får trene på ferdigheter de mener er viktig hos seg selv og at linjevalget gjenspeiler deres identitet og verdier.

5.2. Betydningen av kjønn

Tabell 3. Betydningen av kjønn. Uavhengig T-test og gjennomsnitt.

Spørsmål	Kjønn	Antall	Gj.snitt
7.4 Lærer mer uten karakterpress	Gutt	291	5,03
	Jente	143	4,57
7.6. Behov for skolepause	Gutt	291	5,93
	Jente	143	5,61
7.7. Oppleve noe nytt	Gutt	291	6,55
	Jente	143	6,22
7.8. Møte nye mennesker og nytt miljø	Gutt	290	6,60
	Jente	143	6,23
7.9. Tilleggs poeng øker karaktersnittet	Gutt	291	4,91
	Jente	143	4,43
7.10. Bygger nyttige nettverk	Gutt	291	5,32
	Jente	142	4,95
8.1. Gjenspeiler mine verdier	Gutt	291	5,32
	Jente	143	4,96
8.7. Fint å ha på CV	Gutt	288	5,03
	Jente	142	4,71
8.8. Bygge portefølje	Gutt	287	4,44
	Jente	143	4,07

Av de 469 elevene var andelen jenter 64,6% og andelen gutter 31,1%. Resterende 4,3% definerte seg som annet, eller ville ikke svare på spørsmål om kjønn i spørreskjema. Gjennom signifikanstesting viser analysen at gjennomsnittet for hvordan gutter og jenter svarer er signifikant forskjellig fordi guttene har høyere gjennomsnitt i svarene sine på rangeringsskalaen fra 1 (helt uenig) til 7 (helt enig) i alle spørsmålene. Det kommer tydelig frem i spørsmål som omhandler karakterpress, skolepause, nye opplevelser og det å møte nytt miljø med nye mennesker. I tillegg er guttenes svar høyere på skalaen når det gjelder tema om verdier og den faktor om at folkehøgskole er fint å ha på sin CV. Overfor presenteres en tabell med de spørsmål det tydelig kommer frem hvordan flere gutter svarer signifikant forskjellig fra jenter. Eksempelvis kan en lese i tabellen at 291 gutter hadde rangert faktoren om at de «lærer mer uten karakterpress» høyt med et gjennomsnitt på 5,03 på rangeringsskalaen. Mot 143 jenter som hadde i gjennomsnitt rangert samme faktoren på 4,75. Her antyder det at begrunnelsen rangeres høyere for gutter enn jenter, som igjen forteller oss at dette er en viktig begrunnelse for å velge folkehøgskole for guttene i respondentgruppa.

5.3. Samvariasjoner med relevante variabler

Tabell 4. Spørsmål fra spørreundersøkelsen som viste en høyere signifikant korrelasjon enn .4 (0.4) på Persons r skalaen:

Spørsmålsgruppe 7 & 8: Samvariasjon mellom to variabler	Persons r skala
7.7 Oppleve noe nytt og 7.8 Møte nye mennesker i ett nytt miljø	.537
8.2 Bruke og utvikle mine evner og 8.3 Ferdighetstrening som er viktig	.489
8.4 Treffer min personlighet godt og 8.5 Gjenspeiler min identitet	.577
8.6 Skritt mot fremtidsplaner og 8.7 Fint å ha på CV	.446
8.6 Skritt mot fremtidsplaner og 8.8 Bygge portefølje	.500
8.7 Fint å ha på CV og 8.8 Bygge portefølje	.508
8.8 Bygge portefølje og 8.9 Øke kunnskap for senere studier	.576

Som nevnt tidligere forklarer Svartdal (2019) at Pearsons produkt-moment korrelasjonskoeffisient (Persons r) er den mest kjente indikatoren på korrelasjon, og benytter tall mellom -1 og 1 for å oppsummere graden av samsvar. Korrelasjoner betegnes som svake, moderate eller sterke. Eksempelvis er en korrelasjon på 0,15 betegnet som svak, en på 0,35 er moderat, mens en på 0,55 er høy.

Fremvist over er datamaterialet fra spørsmålene som viste en høyere signifikant korrelasjon enn .4 (0.4) på Persons r skalaen. Jeg valgte å fremheve korrelasjon fra moderat til høy på skalaen for å fremheve samvariasjoner mellom svarene i to og to spørsmål. Da det er viktig å huske på at samvariasjoner ikke er det samme som årsakssammenheng, kan en for eksempel lese på linje tre i tabellen at korrelasjonen er høy mellom spørsmål 8.4 og 8.5. Ut ifra dette kan en da lese at flere av dem som svarte høyt på rangeringsskalaen for begrunnelsen at «linjevalget treffer min personlighet godt», hadde en tendens til å også svare høyt på begrunnelsen om at «linjevalget gjenspeilet min identitet». Med andre ord angir en korrelasjon hvilken statistisk sammenheng det er mellom to variabler. Det trenger ikke å bety at den ene variabelen er årsak til andre. Men, en kan anta at begrepene personlighet og identitet er nær beslektet i betydning, som igjen kan gjøre det til en naturlig samvariasjon. En kan også se en høy korrelasjon mellom begrunnelsene på linje en i tabellen. Hvor det kommer frem at de som rangerte begrunnelsen 7.7 høyt for valg av folkehøgskole var «å få oppleve noe nytt», svarte også høyt på rangeringsskalaen for begrunnelsen 7.8 som gikk ut på «å møte nye mennesker i nytt miljø». Da disse faktorene igjen kan ha noe med hverandre å gjøre, kan en anta at dem som rangerer det å oppleve noe nytt høyt, også gjerne rangerer det å møte nye mennesker i et nytt miljø høyt, fordi i spørreskjemaets kontekst er det naturlig å tro at det nytt miljø, nye mennesker og å få oppleve noe nytt gjerne appellerer på lik linje med hverandre, om det er en begrunnelse elevene rangerer høyt om linjevalget sitt.

6.0. Drøfting av funn

I dette kapittel vil jeg i møte med prosjektets problemstilling; hvilken betydning har folkehøgskole for de unges videre utdannings- og karrierevalg? diskutere funnene fra analysen og videre drøfte disse ved å koble dem sammen oppimot det teoretiske rammeverket presentert i kapittel tre, samt tidligere forskning som ble referert til i slutten på kapittel to. Jeg skal først se på aspektet fra datamaterialet som viser til at «noe nytt» er viktige faktorer i respondentenes begrunnelser for valg om å gå på folkehøgskole, deretter vil jeg se på begrepene evner, personlighet, ferdigheter, identitet og verdier som også kom tydelig frem som viktige begrunnelser hos respondentene. og til slutt vil jeg fremheve aspektet med identitet og personlighet som også kom frem som essensielle i rangeringen av begrunnelsene hos respondentene. Men først vil jeg presentere en oppsummering av de sentrale funnene fra analysen.

6.1. Oversikt over de sentrale funnene med kommentarer

Når en oppsummerer funnene fra analysen, kan en antyde en oversikt over tre tema som sammen kan bidra til å kaste lys over problemstillingen; hvilken betydning har folkehøgskole for de unges videre utdannings- og karrierevalg?

Det første tema er et overordna blikk over hvorfor unge voksne i respondentgruppa valgte å gå på folkehøgskole. Tabellen over viser til hvordan elevene måtte ta stilling til ulike motivasjonsfaktorer og rangere dem ut ifra hva som var aktuelt for deres individuelle situasjon. Ut ifra tabellen kan en lese at motivasjonen om å velge folkehøgskole som rangeres høyest uten betydelig standardavvik, går ut på å få møte nye mennesker i et nytt miljø og få nye opplevelser. I tillegg til at motivasjonsfaktoren om at «ett år på folkehøgskole» representerer en skolepause også var rangert høyt.

Det andre tema går litt videre i oppgavens essens og viser til respondentens begrunnelser for deres individuelle linjevalg på folkehøgskolen de tilhører. Ut ifra dette kan en lese datamaterialet slik at de begrunnelsene for valg av linje som ble rangert høyest uten betydelig standardavvik, er at som elever opplever å få bruke og utvikle egne evner, at linjen treffer deres personlighet, at de får trene på ferdigheter de mener er viktig hos seg selv, samt at linjevalget gjenspeiler deres identitet og verdier.

Det tredje tema jeg mener analysen viser til som er relevant for å diskutere problemstillingen i masteroppgaven, er hvordan det finnes samvariasjoner mellom to faktorer, årsaker, motivasjonsfaktorer eller begrunnelser. Det kan gi en pekepinn på viktige begreper fra karriereteorien, et eksempel på dette er der dem som svarte høyt på rangeringsskalaen for begrunnelsen at «linjevalget treffer min personlighet godt», hadde en tendens til å også svare høyt på begrunnelsen om at «linjevalget gjenspeilet min identitet». Viser en korrelasjon om sentrale begreper som blir viktig å diskutere videre i forhold til tematikken om utdannings- og karrierevalg. Samtidig er korrelasjonen mellom å få oppleve noe nytt og møte nye mennesker i nye miljøer også interessant, da det påpekes i den teoretiske ramme at miljø er en faktor som påvirker menneskers evne til å ta valg, i tillegg til at respondentene er unge voksne og i en fase hvor utviklingsteorien viser til at et element som spiller inn på utviklingen i aktuell fase, er nettopp å løsrive seg fra kjernefamilien og finne ut hvem man er i andre miljøer.

I tillegg mener jeg at datamaterialet presenterer et tema som en «innersving» i analysen. Gjennom signifikanstesting viser analysen at gjennomsnittet for hvordan gutter og jenter svarer er signifikant forskjellig fordi guttene har høyere gjennomsnitt i svarene sine på rangeringsskalaen fra 1 (helt uenig til 7 (helt enig) i alle

spørsmålene. Det kom tydelig frem i spørsmål som omhandlet karakterpress, skolepause, nye opplevelser og det å møte nytt miljø med nye mennesker. I tillegg er guttenes svar høyere på skalaen når det gjelder tema om verdier og den faktor om at folkehøgskole er fint å ha på sin CV. Det kan derfor bli interessant å ta med at tanker om utdannings- og karrierevalg kan komme til uttrykk ulikt i forhold til kjønn.

6.2. Opplevelser, nye mennesker og nytt miljø er viktig

Det overordna blikket en hentet ut fra analysen var om elevenes motivasjon til å søke på folkehøgskole. Herunder kommer det frem at det er faktorer som å; oppleve noe nytt, møte nye mennesker i ett nytt miljø, samt å få muligheten til å ta en skolepause som rangeres høyest. Borgen og Borgen (2015) påpekte i sin studie at skolegang på folkehøgskole legger ikke til grunn for mer effektiv gjennomføring av grunnutdanning, og at en «akademisk pause» gjør ikke studentene mer sikre på sin karrierevei. Selv om Borgen og Borgen (2015) får tydelig frem gjennom sin studie at folkehøgskole står i en unik posisjon til å veilede unge voksne om fremtidige livsvalg, herunder i forhold fremtidige livsvalg som utdannings- og karrierevalg, står faktoren «å ta en skolepause» rangert høyt i spørreundersøkelsen i dette masterprosjektet. På bakgrunn av dette kan en undres over om en andel av unge voksne trenger en pause fra det ordinære skolesystemet etter endt skolegang på grunnskole og videregående opplæring.

Og med behovet om å ta en skolepause, kan en på bakgrunn av at faktorene; å oppleve noe nytt og møte mennesker i ett nytt miljø også er rangert høyt på skalaen fra respondentene, anta at det er behov som derav vokser frem fra ønske om en skolepause. Den unge voksne befinner seg her da i en ny livsfase etter skolegangen som barn og ungdom, og derav er på søken etter nye og ferske innputt fra andre miljøer. På bakgrunn av dette kan en se til det Højdal og Poulsen (2012) fremhever om Donald E. Super sin karriereteori. Super satt nemlig teorien inn i en sosial kontekst og relaterte karrierevalg også til menneskets situasjon, individets behov og verdier. Supers teori består av tre kjerneelementer som påvirker og er avhengig av hverandre; Livsforløp, egen situasjon og selvoppfattelse. Tristram Hooley påpeker det samme, hvor han definerer livsfasen som en grunnmur som bærer det som er av betydning for et menneske når det står overfor slike valg som karrierevalg. En kan derfor se til disse teoriene når en skal skape seg en forståelse over hvorfor respondentene har rangert disse faktorene høyest. Og derav gjerne anta at behovet for å kjenne på en solid grunnmur er fundamentet i mange av unge menneskers valg. Jeg mener det kan være et argument å tenke over i forhold til de faktorene som respondentene rangerte lavere i spørsmålsgruppe 7 som; det å bygge nettverk, bli mer forberedt på arbeidslivet og at folkehøgskole er attraktivt på CV.

Disse faktorene er kanskje elementer en tillater seg å ta valg over, etter at en opplever at grunnmuren er stabil. Hvor en er på et stadium der man vet hvem man er og føler på tilhørighet. Noe som Imsen (2018) viser til er typisk for utviklingen i ungdomsfasen hos Eriksons psykososiale stadier. Kloep og Hendry (2009) fremhever også dette med livsforløp gjennom Eriksons psykososiale stadier, hvor Erikson rettet oppmerksomheten mot at utvikling hos individet skjer gjennom hele livsforløpet, der mennesker møter personlige og sosiale oppdrag som må fullføres for at utvikling skal skje. Og i ungdomsfasen mener Erikson at en viktig del av den sosiale utviklingen krever refleksjon. Kan en da hevde at de motivasjonsfaktorene respondentene rangerer høyest er et tegn på en slik type refleksjon? Konsekvensen kan bli det Kvello (2022) påpeker som kan skje når ungdommen ikke føler på identitet eller tilhørighet

være at de ikke kjenner sin plass i det sosiale fellesskapet, som igjen kan føre til skamfølelse, sosial isolering og utenforskap.

Siden motivasjonsfaktorene å møte nye mennesker i nytt miljø rangeres høyt på skalaen, og samtidig med lave verdier på standardavvikene tilsier at en større andel av respondentene er samstemt om den overnevnte motivasjonsfaktoren for å velge folkehøgskole. Dette kan tyde på at denne gruppen unge voksne er samstemte om at de nå opplever en endring i miljøene de tilhører, med tanke på at de for eksempel har avsluttet skolegangen som ungdommer. Solberg (2018) ble opptatt av utviklingsøkologi i sin videreføring av Hollands typologi, og viste til betydningen av at mennesker er innlemmet i et fellesskap, og i et sosialt system, gjennom å benytte den anerkjennende utviklingsøkologiske modellen til Uri Bronfenbrenner. På bakgrunn av dette kan en hevde at de unge voksne opplever en endring i den innerste sirkelen av modellen, mikrosystemet, som representerer nærmiljøer og arenaer individer ferdes på som for eksempel hjem, skole og venner. I Willy Aagre sin fremstilling av modellen (2014, s. 41) understrekes det at om det er en endring i et miljø, vil det få konsekvenser for et annet miljø i modellen. Derav kan en, med datamaterialet fra respondentene, hevde at de unge voksne som søker seg på folkehøgskole i søken på en ny innersirkel, gjør det med innflytelse av den fjerde og ytterste sirkel som representerer kulturelle og subkulturelle mønstre i samfunnet omkring oss. Som for eksempel tradisjoner, politikk, sosial organisering og lignende. Om vi antar at respondentene var på jakt etter å møte nye mennesker i ett nytt miljø og ville oppleve noe nytt gjennom det den fjerde sirkel i den utviklingsøkologiske modellen representerer, kunne offentlig informasjon fra samfunnet ha påvirket dem til å søke seg til folkehøgskole, også fordi de trengte å erstattete innholdet i den innerste sirkel med noe nært og trygt. Orhem og Heddal (2011), fremhever at å gå på folkehøgskole innebærer at elevene bor på internat som igjen medfører at de får trene på å leve tett på andre, og utvikler derav ferdigheter for å imøtekomme samarbeid, konflikthåndtering og kommunikasjon. Herunder ser man en mulighet til å møte nye mennesker i ett nytt miljø, der man samtidig får en endring i sin innerste sirkel som fortsatt er nær, trygg og god.

6.3. Linjevalget baserer seg mest på selvet

Strategien med å få respondentene til å rangere begrunnelser for deres linjevalg gikk ut på å dykke litt dypere enn bare i det generelle valget om å velge ett år på folkehøgskole. Ved å be dem rangere begrunnelser i forhold til deres individuelle linjevalg, kunne jeg som forsker komme noe nærmere til enkeltrespondenten og fikk anledning til spisse begrunnelsene i spørreskjema mer inn mot karriereteorien. Ved å gå frem på denne måten mente jeg at prosjektet fikk en mulighet til et mer konkret innblikk. Ut ifra datamaterialet kan en lese at respondentene rangerte høyest begrunnelsene for valg av linje uten betydelig standardavvik, begrunnelser som at de som elever opplever å få bruke og utvikle egne evner, at linjen treffer deres personlighet, at de får trene på ferdigheter de mener er viktig hos seg selv, samt at linjevalget gjenspeiler deres identitet og verdier. Begrepene; evner, personlighet, ferdigheter, identitet og verdier er gjentakende i Birkemo (2007) sin studie Utdanning- og yrkesvalg i ungdomsskolealderen. Her fremhevet han blant annet hva unge selv mener er avgjørende for de valg de tar i forhold til tema. Studien involverte ca. 2000 ungdommer over en tidsperiode på to skoleår. Resultatene av studien viste at elevene som var kommet lengst i yrkesvalgprosessen la størst vekt på egne interesser, evner og anlegg når de valgte videre utdanning. Birkemo (2007) fremmer antakelser om at det har sin årsak i at elevene har på det tidspunktet mer kunnskap

om seg selv, samt kunnskap om arbeidsmarkedet slik det i det aktuelle øyeblikk kunne se ut i fremtiden. Selv om denne studien er av eldre karakter synes jeg den likevel støtter opp om respondentenes begrunnelser i spørreundersøkelsen i dette masterprosjektet. Da de høyest rangerte begrunnelsene er i respondentenes egne interesser hvor linjevalget tilfredsstillende «selvet» i mennesket.

Begrepene; evner, personlighet, ferdigheter, identitet og verdier er også mye brukte begreper i karriereteorien. Et eksempel på dette er hvordan Solberg (2018) mener at kunnskap om psykososial utviklingsteori er relevant for forståelsen av karriereutvikling. Jeg har tidligere fremhevet Eriksons teori om personlighetsutvikling, som vi i dag kjenner til som «Eriksons psykososiale stadier». Overfor begrepene over i forhold til at disse er høyt rangert på skalaen hos respondentene, uten betydelig standardavvik, viser til at en større gruppe jevnaldrende er samstemte om at disse begrunnelsene har vært viktig for dem i forhold til sitt individuelle linjevalg. Det er ikke mulig å etterse om dette er mer typisk for enkelte linjer, jeg vil derfor lese dette datamaterialet i forhold til at det er en større gruppe unge voksne som synes disse begrunnelsene er viktige, uavhengig av linjens tittel og innhold. Derav kan en se til utviklingsteorien i Eriksons ungdomsfase (12-20 år) der Imsen (2018) viser til at ungdommen på dette stadiet skal utvikle en trygghet på hvem de er. Det foregår en identitetsoppbygging og ungdommen etterstreber å oppøve en autonomi gjennom å etablere en sosial og yrkesmessig identitet. Da kan en gjerne hevde at dette er en periode hvor egne interesser står fremst hvor de sosiale oppgaver ungdommen møter krever refleksjon for at en utvikling skal skje. På bakgrunn av dette kan en hevde at begrunnelsene for valg av linjevalget logger så nært inntil respondentenes, at faktorer som å få bruke og utvikle egne evner, at linjen treffer deres personlighet godt og at de får mulighet å trene på ferdigheter de synes er viktig. Samt at linjen gjenspeiler deres identitet og verdier, kan hevdes å være grunnsteinene som gjennom folkehøgskoleåret får utviklet seg til å forme deres senere valg av studier og karriere. Kvello (2022) fremhever ungdomsfasen som en tid hvor interessen for blant annet utdanning og jobbkarriere vokser, og påpeker at Erikson blinket ut yrkesidentitet og innblikk inn i at en skal ut av den trygge familien og bli en del av samfunnet, som spesielt viktig utviklings-tema i denne livsperioden. I tillegg til ungdomsfasen, viser Imsen (2018) til Eriksons fase om ung voksenalder (20-40 år), som en videreføring av ungdomsfasen hvor den unge voksne blant annet skal finne seg sin vei og plass i arbeidslivet, bli i stand til å samarbeide og til å føle tilhørighet. Da kan en anta ut ifra respondentenes rangering av de overnevnte begrunnelser at ved å ha fokus på egne verdier, ferdigheter og evner faller seg naturlig for denne aldersgruppen som en selvsagt vei på i deres egen utvikling mot å ta fremtidige utdannings- og karrierevalg.

På den andre siden er begrunnelsene respondentene har lavere gjennomsnitt på, samtidig som verdien på standardavviket øker, begrunnelser som at det er fint å vise til linjevalget på CV, at det er et skritt mot egne fremtidsplaner, hensiktsmessig for å bygge portefølje eller viktig for å øke kunnskap for senere studier. Ut ifra dette kan en hevde at på bakgrunn av den naturlige utviklingen de unge voksne skal igjennom er dette begrunnelser de anser som senere valg, fordi de er fortsatt på et stadium hvor de holder på å finne seg selv, hvem de skal være og hvor de tilhører. Derfor kan en støtte seg på Højdal og Poulsen (2012) sin definisjon av begrep karrierere i yrkessammenheng som en løpebane, der utvikling på feltet skjer langs livsbanen vi befinner oss på i sammenheng med vårt private eller personlige liv. Og igjen kan en se til professor Tristram Hooley som beskriver at karriere som en vei et individ tar gjennom sitt liv, sin læring og sitt arbeid. På bakgrunn av dette presenterer Landrø (2015) erfaringslæring som verktøy til utvikling, og viser til Kolbs modell for erfaringslæring. Det er denne vi som voksne som arbeidet med og rundt ungdommer

og unge voksne, kan dra nytte av innen utdannings- og karriereveiledning. Vi kan benytte Kolbs erfarings sirkel for å legge til rette for en systematisk måte for å fremme læring gjennom at elevene får reflektere og analysere de handlinger de gjør. For at de igjen kan utvikle ny kunnskap og øke deres kompetanse. Sirkelen gjør det mulig å flytte på seg i en slags spiralbevegelse, og gi dem mulighet til å bevege seg frem og tilbake mellom punktene, i tillegg til anledningen til å ta pauser om det er nødvendig for den videre utvikling. Derav blir målet at eleven skal tilegne seg kunnskaper og ferdigheter som er relevante for deres liv. Og gjennom en slik erfaring dra nytte av erfaringen, og gjennom refleksjon utvikle evnen til å og mulighet til å kunne velge og utøve et yrke, uttrykke opplevelser, tanker og følelser i samhandling med andre mennesker i samfunnet en lever i.

Det er på bakgrunn av dette og respondentenes rangering av begrunnelser at jeg anser den danske studien av Rasmus Kolby Rahbek (2017), fra Danmarks institutt for Pædagogik og Uddannelse, som nyttig for tema i dette masterprosjektet. Fordi Rahbek (2017) fremhever at studien også skal være et bidrag til utvikling av en forståelsesramme innenfor hvilke oppgaver som folkehøgskolene har og diskuteres pedagogisk. Innen tema for dette masterprosjektet synes jeg det er interessant å utvide perspektivet, selv om Rahbek (2017) undersøker hvordan folkehøgskolens pedagogikk som dannelsespedagogikk kan beskrives på bakgrunn av folkehøgskolens egen forståelse av deres oppgaver og praksis i et aktuelt perspektiv, mener jeg at under respondentenes rangering av begrunnelsene for linjevalg kommer innom dannelsesperspektivet som folkehøgskolen er kjent for å bære. Rahbek (2017) viser til at dannelsesperspektivet er sentralt i folkehøgskolens oppgave og virke, både i skolens selvforståelse og i samfunnets forventninger til folkehøgskolene. Derfor tar han for seg å beskrive en rekke dannelseskategorier med hensikt til å nå en forståelse av dannelsesforestillinger. Det er den siste dannelseskategorien «Faglig dannelse» som kan bli særlig interessant oppimot begrunnelsene for linjevalg hos respondentene, fordi den retter fokus mot begreper som kunnskaper, fornyelse, interesse og perspektiv. Rahbek (2017) viser nettopp til i studien at den faglige dannelsen i folkehøgskolen blir beskrevet med ord som kunnskap, fornyelse, interesse og perspektiv. Og påpeker at faglig dannelse dog ikke handler alene om fag fordi den bærer et dobbelperspektiv hvor den på den ene siden handler om faglig innhold, og på den andre siden handler den om folkehøgskolens formål, pedagogikk og verdigrunnlag som gjenspeiler seg i livsopplysning, folkeopplysning og demokratisk dannelse. Derav mener Rahbek (2017) at den overordnede oppgaven til den faglige dannelsen i folkehøgskolen knytter seg til elevens lyst og engasjement i forhold til folkehøgskolens profiler og linjevalg. Dette mener jeg også gjenspeiler respondentenes rangering av begrunnelsene, der valget gjerne faller på hva som appellerer til enkeltindividets behov og interesser i det øyeblikket det står og velger.

6.4. Treffer personlighet og identitet

Analysen viste at var samvariasjoner mellom to og to spørsmål, eller begrunnelser. Et eksempel på dette er der som respondentene svarte høyt på rangeringsskalaen for begrunnelsen at «linjevalget treffer min personlighet godt», hadde en tendens til å også svare høyt på begrunnelsen om at «linjevalget gjenspeilet min identitet». Dette betyr ikke at det finnes en årsakssammenheng mellom disse, men en kan anta at begrepene personlighet og identitet er nær beslektet i betydning, som igjen kan gjøre det til en naturlig samvariasjon. Og derfor kan finne en statistisk sammenheng målt etter Persons r skalaen. Svartdal (2019) forklarer at korrelasjoner betegnes som svake, moderate eller sterke. Eksempelvis er en korrelasjon på 0,15 betegnet som

svak, en på 0,35 er moderat, mens en på 0,55 er høy. Samvariasjonen mellom de to overnevnte begrunnelsene var på 0,577, og kan etter Svartdals (2019) oversikt anses å være en høy korrelasjon. Det betyr at det er flere respondenter som har svart høyt på skalaen på «linjevalget treffer min personlighet godt», hadde en tendens til å også svare høyt på begrunnelsen om at «linjevalget gjenspeilet min identitet». Ut ifra dette kan en hevde at disse to begrunnelsene er viktige for linjevalget til elevene, og gjerne begrunnelser som går igjen i respondentgruppa. Derfor vil jeg ta hensyn til begrunnelsene i drøftingen, da identitet og personlighet går igjen hos mange.

Dette med identitet og personlighet er også begreper en kjenner igjen fra karriereteorien. Højdal og Poulsen (2012) beskriver hvordan John Holland mener at valget av et yrke er en menneskelig handling som igjen reflekterer vedkommende sin motivasjon, personlighet og evner, i tillegg til at «det valgte yrket» gjenspeiler vår levemåte og miljø, mer enn selve jobben eller kompetansen den krever. Hollands baserer sin teori på at vi kan kategorisere mennesker inn etter seks personlighetstyper, hvor han delte mennesketypene inn etter personlighetstrekk, adferd og preferanser. «Karakterene» grupperte Holland inn i en heksagonmodell basert på personlighetstypene; Realistisk, Undersøkende, Kunstnerisk, Sosial, Foretaksom og konvensjonell. På bakgrunn av dette kan en hevde at personlighet som begrunnelse kommer frem som en naturlig tankegang hos respondentene når de blir spurt om å rangere, fordi vi er alle ulike med våre unike personlighetstrekk, som igjen er med på å definere våre valg. Og valgene vi tar har jeg tidligere vist til at påvirkes også av hva vi interesserer oss for og hva som appellerer i den livsfasen vi befinner oss i.

Højdal og Poulsen (2012) påpekte i tillegg til kategoriseringen av personlighetstyper, hadde Holland en antakelse om at mennesker parallelt søker seg til miljøer hvor de trives godt, hvor de har anledning til å utnytte sine evner og ferdigheter, samt frihet til å uttrykke egne holdninger og verdier. Og til miljøer som samtidig gir dem en opplevelse til å ta på seg meningsfulle roller og arbeidsoppgaver, hvor de som mennesker kan yte best. Derfor mente Holland at menneskelig adferd er et resultat av samhandlingen mellom personlighetstypene involvert og det miljøet de tilhører i den aktuelle handlingen. På bakgrunn av denne delen i Hollands sin karriereteori er det interessant og se de videre korrelasjonene i datamaterialet. Fordi begrunnelsene «bruke og utvikle mine evner» og «ferdighetstrening som er viktig» havnet på verdien 0.489 på Persons r skalaen. Dette er en moderat til høy korrelasjon, som igjen tilsier at flere av respondentene som rangerte den første begrunnelsen høyt også trykket høyt på skalaen på den neste begrunnelsen. Siden denne korrelasjonen også går mot høy i definisjon, kan en på bakgrunn av karriereteorien til Holland anta at evner og ferdigheter er viktige faktorer når en skal foreta linjevalg ved en folkehøgskole. Med tanke på dette synes jeg det er å lese mellom linjene at unge voksne velger ikke folkehøgskole bare fordi de vil ha et pauseår, men de har også et behov for å velge seg til et sted hvor de både føler tilhørighet, får bruke og utvikle seg selv på et felt de mener er viktig for dem selv.

Begrunnelsene «det å oppleve noe nytt» og «møte nye mennesker i ett nytt miljø» hadde en korrelasjonsverdi på 0.537 på Persons r skalaen som er tilnærmet høy samvariasjon. Her kommer det frem at de som rangerte den første begrunnelsen høyt også hadde en tendens til å sette neste begrunnelse høyt. Med tanke på det Højdal og Poulsen (2012) fremhevet om Holland sine antakelser der mennesker parallelt søker seg til miljøer hvor de trives godt, hvor de har anledning til å utnytte sine evner og ferdigheter, samt frihet til å uttrykke egne holdninger og verdier. Og til miljøer som samtidig gir dem en opplevelse til å ta på seg meningsfulle roller og arbeidsoppgaver,

hvor de som mennesker kan yte best. Mente Holland at menneskelig adferd er et resultat av samhandlingen mellom personlighetstypene involvert og det miljøet de tilhører i den aktuelle handlingen. Derav kan en anta at begrunnelsene fremhevet i dette avsnitt, er respondentenes grunnleggende behov for trivsel, for at de skal kunne gjennomføre det Holland påpeker; å yte best etter egne evner og ferdigheter som igjen gir dem mulighet til å være i den identiteten eller personligheten de speiler seg i. på bakgrunn av dette kan en hevde at disse begrunnelsene er viktige faktorer for at unge voksne anser folkehøgskole som betydningsfull for deres nåtids og fremtidige utdannings- og karrierevalg.

Denne oppsummeringen støttes gjerne i konklusjonen i studien til Skårbreivik (2004), der han gjennom ulike undersøkelser som er gjort for å drøfte begrepet yrkesvalgmodenhet. Konklusjonen til studien er gjerne at begrepet yrkesvalgmodenhet er ikke så viktig i seg selv, men at det er innholdet i begrepet som er nyttig for å forstå forutsetningene for den planleggingen- og valgprosessen som de unge går inn i, og som skal lede dem frem til kvalifisering i arbeidslivet. Skårbreivik (2004) viser til at yrkesvalgmodenhet kan bli brukt som karakteristika ved et individ. Men det må ses i kontekstuell sammenheng hvor det er spørsmål om kunnskap, kompetanse og motivasjon i en gitt situasjon, og knyttes til en prosess som skal lede frem mot starten av en yrkeskarriere. Kunnskapen her mener Skårbreivik (2004) må være rettet mot en selv og en forståelse av egne evner, anlegg, interesser og verdier. Denne kunnskapen anser Skårbreivik (2004) er nødvendig for at den unge skal forestille seg selv i en fremtidig funksjon i arbeidslivet, og derav kunne sette seg mål om å komme dit. Samtidig er det nødvendig med et samspill mellom de unges selvoppfatning, kunnskap om de ulike yrkene, systemet for kvalifisering og det sosiale konteksten de unge befinner seg i for å kunne realisere sine mål. Dette danner igjen grunnlag for motivasjon og engasjement vedkommende legger til grunn for gjennomføring. Skårbreivik (2004) oppsummerer sin litteraturstudie med at de voksne som jobber med og rundt de unge, ikke må ha en holdning om at «vi må vente til de blir modne nok til å finne ut av dette selv». Vi må ha innsikt og kunnskap for å møte ungdom og unge voksne i sin jakt på veiledning om egne framtidvalg. Og i denne masteroppgavens kontekst vil det si at vi må iverksette karriereveiledning mer inn i egen undervisning i skolen, spesielt i ungdomsskolen hvor ungdom skal ta sitt første utdanningsvalg i 10. klasse, derav også i videregående opplæring hvor det både er forventet valg innen yrkesfag i form av lærlingetid og aktuelle valg til høyere utdanning, og folkehøgskolen som sådan, som en forlenging av de første valgene de unge voksne har tatt når de var yngre. Herunder tenker jeg ikke på faget utdanningsvalg på ungdomsskolen. Men en mer målrettet tilrettelegging av karriereveiledning i system. Folkehøgskolen skal ikke se bort ifra at de kan være viktige aktører på feltet, hvor de møter unge voksne som står midt i egen valgprosess mot den fremtidige voksne som deltakere i samfunnet.

Når jeg leser studien til Skårbreivik (2004), får jeg assosiasjoner til det mer moderne begrepet karrierekompetanse. Tidligere i oppgaven fremhevet jeg Kunnskapsdepartementet oppdrag til kompetanse Norge (2020) som en oppfølging av NOU 2016: 7 Norge i omstilling – karriereveiledning for individ og samfunn. Oppdraget var å utrede og igangsette utviklingen av et kvalitetsrammeverk for karriereveiledningstjenester, gjennom et utviklingsarbeid hvor det skulle utvikles et kvalitetsrammeverk for karriereveiledning, hvor alle innbyggere i landet skal ha likeverdig tilbud som gjelder veiledning om utdanning og karriere. Ett av de fire punkter Kunnskapsdepartementet definerte som leveranseoppdrag til Kompetanse Norge (2020), handler om karrierekompetanse. Denne kompetansen mener Kompetanse Norge (2020) setter mennesker i stand til å håndtere liv, læring og arbeid, også i

forandringer og overganger. I tillegg til å forstå seg selv og sin kontekst, til å handle og ta valg, samt håndtere dilemmaer knyttet til sine handlinger, og samtidig ha evnen til å påvirke og forme sin egen og felleskapets fremtid. På bakgrunn av dette kan jeg se i respondentenes rangering av begrunnelser at forhold rundt det Kompetanse Norge (2020) peker ut oppimot begrepet karrierekompetanse, er nettopp det de gjerne jakter på, og med tanke på at de har valgt å gå på folkehøgskole, kan det antas at respondentene gjerne tenker at det er et naturlig sted å gå når en skal utvikle seg selv som menneske, men også for å hente seg innputt til utviklingen av egne evner og ferdigheter til å ta fremtidige valg innen utdanning og karriere.

Andre styringsdokumenter og lovtekster som gjenspeiler ordlyden i begrunnelsene til respondentene er blant annet «kompetanseprosjektet i folkehøgskolen» som ble gjennomført av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF) i 1995. Hvor formålet var å etablere en formalisering av folkehøgskolens realkompetanse. Undersøkelsen påpekte at folkehøgskolen har en verdi når det gjelder aspektet om læring og livskompetanse fordi den fungerer som en skole for allmenndanning og personlighetsutvikling (KUF, 1995; Ulleberg, 1995). Også «En folkehøgskole for alle – Vilkår for økt kvalitet og mangfold i folkehøgskolene» (NOU 2022: 16) sin anbefaling om endring av Folkehøgskolelovens (2002) formålsparagraf gjenspeiler seg i respondentenes begrunnelser, der endringsteksten er anbefalt å lyde som følger: «Folkehøgskolens formål er å fremme allmenndanning, folkeopplysning, aktivt medborgerskap og menneskeverd. Folkehøgskolen skal bidra til økt livsmestring og mangfold, og være åpen for alle. Den enkelte folkehøgskole har ansvar for å fastsette verdigrunnlag innenfor denne rammen».

6.5. Tilleggsfunn utenfor oppgavens tema

Under kapittel 5.2 presenterte jeg en tabell som viser at gjennomsnittet for hvordan gutter og jenter svarer er signifikant forskjellig, fordi guttene har høyere gjennomsnitt i svarene sine på rangeringsskalaen fra 1 (helt uenig) til 7 (helt enig) i alle spørsmålene. Det kommer tydelig frem i spørsmål som omhandler karakterpress, skolepause, nye opplevelser og det å møte nytt miljø med nye mennesker. I tillegg er guttenes svar høyere på skalaen når det gjelder tema om verdier og den faktor om at folkehøgskole er fint å ha på sin CV. Dette aspektet synes jeg er viktig å trekke frem i funnene, men jeg anser lite bidrag til problemstillingen gjennom funnet. Likevel kan det ha en tilleggseffekt som kan belyse at gutter er mer opptatt av sin fremtidige karrierevei enn jenter. Funnet er gjerne et aspekt for mulig videreføring av dette masterprosjektet, om en vil se på samme tema i andre kontekster. Samtidig gir dette funnet meg et bidrag til den oversikten jeg er ute etter i denne forskningen. Jeg velger derfor bort å drøfte dette noe videre utover fremstilling fra analysen.

Andre funn jeg har vært forsiktig med å blande inn i oppgavens utgangspunkt, er spørsmålet fra spørreundersøkelsen om respondentene ville anbefalt andre å velge å gå på folkehøgskole. Dette spørsmålet avviker også fra problemstillingen i masterprosjektet, og er et spørsmål som kunne blitt stilt i en annen sammenheng. Men på bakgrunn av tilbakemeldingene fra pilotgruppa som gjennomførte pilotundersøkelsen, savnet dette spørsmål, valgte jeg å ta det med i spørreundersøkelsen. Til ettertanke er dette et spørsmål respondentene eventuelt kan svare på basert på erfaringer etter et folkehøgskoleår. Men om en skulle tatt hensyn til det i helheten i dette prosjektet, kunne en ha antatt ut fra hvordan spørsmålet besvares av respondentene med et gjennomsnitt på skalaen til 5,9 og et standardavvik på 1,2, at deres begrunnelser for valg om folkehøgskole og linjevalg også ville ha påvirket en slik holdning i utgangspunktet, før erfaringen som elev på

folkehøgskole inntraff. Dessuten må en ta i betraktning at det fantes også andreårs elever og stipendiater blant respondentene, som igjen tilsier at erfaringen fargelegger også begrunnelsene for valgene jeg leser av i datamaterialet.

7.0. Avsluttende kommentarer

Jag avsluttet oppgavens introduksjon med å presentere problemstillingen «Hvilken betydning har folkehøgskole for de unges videre utdannings- og karrierevalg?». Gjennom en kvantitativ tilnærming med digitalt spørreskjema som metode for verktøy har jeg innhentet datamateriale av 469 elever fra 30 folkehøgskoler i Norge. Spørreskjema ble utarbeidet med det mål om å uthente respondentenes begrunnelser for valg. Først gjennom å be elevene rangere motivasjonsfaktorer for selve valget om å gå på folkehøgskole. Dernest en rangering over begrunnelser for linjevalget de stod i ved den folkehøgskolen de tilhørte. Hovedfunnene er essensen i begrunnelsene som handler om grunnleggende verdier og motivasjonsfaktorer som betegner at mennesket er i utvikling, og i ulike livsfaser tar ulike valg basert på nåværende situasjon. Jeg har gjennom drøfting av funnene diskutert ved å koble dem sammen oppimot det teoretiske rammeverket om karriereteori, utviklingsteori, samt om folkehøgskolepedagogikk og folkehøgskolens rammeverk og verdigrunnlag. I tillegg har jeg koblet inn tidligere forskning, både fra folkehøgskolefeltet og forskning relatert til utdannings- og karrierevalg.

Folkehøgskolene (2023) påpeker også at elever på folkehøgskolen skal behandles som ansvarlige voksne. Derfor er det en selvfølge at de skal være med å påvirke undervisningen. Ut ifra dette ser Folkehøgskolene (2023) på selve livet som eksamen, som gjerne blir sett på som den mest omfattende prøven vi noensinne blir stilt overfor. På bakgrunn av dette kan jeg belyse gjennom dette master prosjektet at elevenes begrunnelser for valg knyttet til folkehøgskolen i forhold til egne utdannings- og karrierevalg gjenspeiles i selve livet. Og når en skal se på folkehøgskolens betydning for de unges utdannings- og karrierevalg, kan man etter undersøkelsen i dette prosjektet gjerne si at de også gjenspeiler livet. Ikke bare i seg selv, men i utvikling, hvor det er identitet, personlighet, verdier, evner og ferdigheter som rangeres høyest i begrunnelsene for de unge voksnes valg, her representert ved folkehøgskoleelever i Norge skoleåret 2022/2023.

Jeg mener også at jeg har klart å belyse flere aspekter ved problemstillingen ved å benytte karriere- og utviklingsteori og samtidig dratt inn aktuelle styringsdokumenter og lovtekster. På bakgrunn av dette kan en hevde at respondentene viser en viss bevissthet om å bruke folkehøgskole som et skritt på deres karrierevei. Men betydningen kommer gjerne til uttrykk ulikt etter hvem eleven er, hvordan vedkommende ser på seg selv, hvilke verdier som er viktig, om eleven kjenner på tilhørighet eller ikke. Det hele bunner seg ned til hvor vedkommende er i eget liv og ståsted i øyeblikket. Nå når forsøket om å utarbeide en oversikt over tema er forsøkt i dette masterprosjektet, kan en også hevde at begrunnelsene som kommer frem trygt kan utøves innen folkehøgskole tilværelsen ut ifra kapittel to om folkehøgskolen.

Betydningen fra problemstillingen som enkeltfaktor mener jeg kan undersøkes videre, med andre tilnærminger. Etter oversiktsmaterialet fra dette masterprosjektet foreligger, kan en kanskje gå kvalitativt til verks gå mer i dybden gjennom for eksempel case- eller intervjustudier. Da tenker jeg at betydningen kan komme tydeligere frem.

Litteraturliste

Asheim, M. (2021, 11. mai). – Ser frem til ny NOU om folkehøgskolen. Folkehøgskolen.no. https://www.folkehogskole.no/nyheter/ser-frem-til-ny-nou-om-folkehogskolen?fbclid=IwAR1ruSAIBCfRjTNOhKvmey1z3aQm-tOOeXJxNU8QqG_Z5fjKWKxWL1iKRaY

Birkemo, A. (2007). Utdannings- og yrkesvalg i ungdomsalderen. Norsk Pedagogisk Tidsskrift. Årgang 91/side 183 – 192. Universitetsforlaget. Hentet fra: <https://www.idunn.no/doi/10.18261/ISSN1504-2987-2007-03-01>

Borgen, T, S. & Borgen, T, N. (2016). Student retention in higher education: Folk high schools and educational decisions. High Educ. DOI 10.1007/s10734-015-9921-7.

Brinkkjær, U & Høyen, M (2020). Vetenskapsteori for lærarstudenter. Studentlitteratur AB. Dalland, O. (2017). Metode og oppgaveskriving. Gyldendal Akademiske.

Folkehøgskolene. (2023, 14, 03). Hva vil du bruke året ditt på? folkehogskole.no. <https://www.folkehogskole.no/>

Folkehøgskoleloven. (2002). Lov om folkehøgskoler (LOV-2002-12-06-72. Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2002-12-06-72>

Højdal, L. og Poulsen, L. (2012). Karrierevalg: Teorier om valg og valgprosesser. Danmark: Schultz.

Haaland, G. og Nilsen, S. (2013). Læring gjennom praksis. Innhold og arbeidsmåter i yrkesopplæring. En grunnbok i yrkesdidaktikk. Oslo: Pedlex norsk skoleinformasjon.

Imsen, G. (2018). Elevens verden: innføring i pedagogisk psykologi. (5.utg.). Universitetsforlaget.

Kloep, M. & Hendry, L, B. (2009). Utviklingspsykologi i praksis. (3.utg.). Abstrakt forlag as.

Kunnskapsdepartementet. (2021. 03.09.). Utvalg skal se på folkehøgskolen. Regjeringen.no. [Utvalg skal se på folkehøgskolen - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/utvalg-skal-se-pa-folkehogskolen)

Kvello, Ø. (2022). Kapittel 8. Identitets- og moralutvikling. I R. Karlsdottir, Ø. Kvello, I. D. Hybertsen (Red). Grunnbok i pedagogisk psykologi. Utvikling, sosialisering, læring og motivasjon. (s. 131-132). Fagbokforlaget

Landrø, K. (2015). Hvordan kan fokus på karriereutvikling bidra til identitetsskaping og gode karrierevalg? I Fikse og Kvalsund (red.), Rådgivningsvitenskap. Helhetlige rådgivningsprosesser; relasjonsdynamikk, vekst, utvikling og mangfold. Trondheim. Fagbokforlaget. Management

Lånekassen (2023, 12, 05). Folkehøgskolene i Norge. Laanekassen.no.
<https://lanekassen.no/nb-NO/stipend-og-lan/norge/folkehogskole-i-norge/>

Moum, H. (2022, 28. Oktober). Ambulanselærling: - Folkehøgskolen gav meg selvtillit til å ikke gi opp drømmeyrket. Folkehøgskole.no.
<https://www.folkehogskole.no/nyheter/dromte-om-a-bli-ambulansesarbeider-folkehogskole-ble-nokkelen?fbclid=IwAR1vz1phpgkETRMJnsZlDdLdglJp7qsnk8NRugV6qy57w8WzGSatgitfMnY>

Nettskjema. (2023, 18. januar). Logg inn. Nettskjema.no. <https://nettskjema.no/>

Noregs Kristelige Folkehøgskolelag. (2020). Kristne Folkehøgskoler. Nkf.no.
<https://nkf.folkehogskole.no/kristne-folkehogskoler/>

NOU 1995: 18. (1995). Ny lovgivning om opplæring— «... og for øvrig kan man gjøre som man vil». Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-1995-18/id140365/>

NOU 2001: 16. (2001). Frihet til mangfold — Om folkehøgskolens rammevilkår. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2001-16/id378021/?ch=2>

NOU 2019: 3. (2019). Nye sjanser – bedre læring. Kjønnforskjeller i skoleprestasjoner og utdanningsløp. Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-3/id2627718/>

NOU 2022: 16. (2022). En folkehøgskole for alle – Vilkår for økt kvalitet og mangfold I folkehøgskolene. Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2022-16/id2940852/?ch=1>

Ohrem, S. & Haddal, O. (2011). Med livet som pensum. Danning og læringsprosesser i folkehøgskolen. Cappelen Damm Akademisk.

Postholm, M, B. & Jacobsen, D, I. (2021). Forskningsmetode for masterstudenter i lærerutdanning. Cappelen Damm Akademisk.

Rahbek, K, R. (2017). *Dannelseforestillinger i de danske folkehøjskoler*. abstract Forum. DOI: 10. 18261-5949-2017-02-02. Universitetsforlaget.

Regjeringen. (2023, 22, 02). Folkehøgskole. Regjeringen.no.
<https://www.regjeringen.no/no/tema/utdanning/grunnopplaring/artikler/folkehogskoler/id587387/>

Ringdal, K. (2020). Enhet og mangfold – Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode. Fagbokforlaget.

Skårbreivik, J, K. (2004). Yrkesvalmodnad – eit nyttig omgrep? Norsk Pedagogisk Tidsskrift. Årgang 88/ side 481-490. Universitetsforlaget. Hentet fra:
<https://doi.org/10.18261/ISSN1504-2987-2004-06-06>

Solberg, O. (2018). Veisøk og veivalg. Spikkestad: Discover Test Service AS.

Svartdal, F. (2019, 17. desember). Korrelasjon (psykologi). Snl.no.
https://snl.no/korrelasjon_-_psykologi

Ulleberg, H. P. (1995). Kompetansespørsmålet i folkehøgskolen. En evaluering av deler av forsøksvirksomheten 1991-1994. Tapir akademisk forlag

Aagre, W. (2014). Ungdomskunnskap – hverdagslivets kulturelle former. 2. utg. Bergen: Fagbokforlaget

VEDLEGG

Vedlegg 1: Spørsmål i Spørreskjema.

Vedlegg 2: Tilbakemeldinger fra pilotgruppa for spørreskjema.

Vedlegg 3: Informasjonsbrev til 86 FHS i Norge.

Vedlegg 4: Tekst i epost til FHS om forskningsprosjekt.

Vedlegg 5: Spørreskjema i Nettskjema.

Vedlegg 6: Rapport fra Nettskjema av spørreundersøkelsen

Vedlegg 7: Datamat. til SPSS.

Vedlegg 8: Ryddet datamatrise.

